

SZAKDOLGOZAT

**Nagy Dorina
Budapest, 2020**

**BUDAPESTI GAZDASÁGI EGYETEM
KÜLKERESKEDELMI KAR
NEMZETKÖZI GAZDÁLKODÁS SZAK
LEVELEZŐ
NEMZETKÖZI ÜZLETFEJLESZTÉS SZAKIRÁNY**

KÍNA ÉS AMERIKA KERESKEDELMI HÁBORÚJA A GAZDASÁG TÜKRÉBEN

Belső konzulens:
Dr. Moldicz Csaba István

Készítette:
Nagy Dorina

**BUDAPEST
2020**

Nyilatkozat a szakdolgozat státuszáról (nyilvános, bizalmas)

Alulírott NAGY DORINA (Neptun kód A5K39Y) a
Kína és Amerika kereskedelmi háborúja a
gazdaság tükrében

című szakdolgozatommal/záródolgozatommal (továbbiakban mű) kapcsolatban az alábbiakról nyilatkozom:

- Kijelentem, hogy a mű BGE Dolgozattár repozitóriumába való feltöltésével más jogát nem sértem. Tudomással bírok arról, hogy az Egyetem a szerzői jogok meglétét nem ellenőrzi.
- Nyilatkozom, hogy a mű (a megfelelő rész aláhúzandó)
 - a bizalmas
 - a nyilvánosság számára hozzáférhető.
- Tudomásul veszem, hogy
 - szerzői jogsértés esetén az Egyetem az érintett dokumentum elérhetőségét a szerzői jogsértés tisztázása idejére átmenetileg korlátozza,
 - szerzői jogsértés esetén az érintett művet a Repozitórium adminisztrátora a Repozitóriumból haladéktalanul eltávolítja,
 - amennyiben a dolgozatomat a nyilvánosság számára hozzáférhetővé teszem, az egyetem a dolgozatomat az interneten a nyilvánosság számára hozzáférhetővé teszi. Hozzájárulásom – szerzői jogaim maradéktalan tiszteletben tartása mellett – nem kizárólagos és időtartamra nem korlátozott felhasználási engedély.

Kelt: Budapest, 20. 12. 13.

Nagy Dorina

hallgató

s.k.

NYILATKOZAT

Alulírott NAGY DORINA büntetőjogi felelősségem tudatában nyilatkozom, hogy a szakdolgozatomban foglalt tények és adatok a valóságnak megfelelnek, és az abban leírtak a saját, önálló munkám eredményei.

A szakdolgozatban felhasznált adatokat a szerzői jogvédelem figyelembevételével alkalmaztam.

Ezen szakdolgozat semmilyen része nem került felhasználásra korábban oktatási intézmény más képzésén diplomaszerezés során.

Tudomásul veszem, hogy a szakdolgozatomat az intézmény plágiumellenőrzésnek veti alá.

Budapest, 2010. év 12 hónap 13 nap

Nagy Dorina

hallgató aláírása

Tartalomjegyzék

Absztrakt	7
Bevezetés	7
1 KÍNA GAZDASÁGI FELZÁRKÓZÁSA ÉS SZUPERHATALOMMÁ VÁLÁSA	10
1.1 Egyesült Államok és Kína gazdasági kapcsolatának kialakulása, felépítése	11
1.2 Az Egyesült Államok, mint hanyatló nagyhatalom	12
1.3 A háború előszele	13
1.4 A kereskedelmi háború kirobbanása Amerika és Kína között	14
1.5 Kína válasz reakciója az amerikai diszkriminatív vám intézkedésekre	16
2 A KERESKEDELMI KONFLIKTUS ESZKALÁLÓDÁSA	20
2.1 Biden Kína politikája	21
2.2 FDI beáramlása Kínába	22
2.3 Kína és a külföldi vállalatok kapcsolata egymással	25
2.4 A külföldi működő tőke hatása a kínai gazdaságra	27
2.5 Kína hatalmas méretű munkaerő aránya és a világkereskedelem bekebelezése	31
2.6 Szupervárosok kialakulása Kínában	34
2.7 Greater Bay Area	35
3 EGYESÜLT ÁLLAMOK KERESKEDELMI DEFICITJE KÍNÁVAL SZEMBEN	37
3.1 A kereskedelmi egyensúlytalanság okai	38
3.2 Kína valutafegyvere Amerikával szemben	39
3.3 Árnyékbankrendszer és a kínai adósság növekedése	44
4 TECHNOLÓGIA TRANSZFER	45
4.1 A ritkaföldfémek jelentősége Amerika és Kína innovációs technológiájában	45
4.2 Kutatás + fejlesztésre fordított összegek	46
4.3 Amerika szellemi tulajdonjog védelme Kínával szemben	47
4.4 5G technológia kiépítése Kína által és várható következményei	49
4.5 Made in China 2025	51
5 Összegzés	53
Felhasznált irodalom:	0

Ábrajegyzék

1. ábra Az USA legfontosabb acélexportőrei 2017 (%)	15
2. ábra USA és Kína kereskedelmi mérleghiánya	17
3. ábra Kereskedelmi deficit miatt elveszített munkahelyek az USA-ban	18
4. ábra Kínába áramló közvetlen külföldi befektetések	23
5. ábra FDI állományok országonként	24
6. ábra FDI állományok iparonként	24
7. ábra Kína és Amerika legfontosabb kereskedelmi partnerei	28
8. ábra Kínába történő FDI áramlásának mértéke	30
9. ábra Kína és az Egyesült Államok megtakarítási rátája	38
10. ábra Kína kutatás fejlesztésre (Research and Development fordított összege milliárd jüan	47

Absztrakt

Szakedolgozatomban az amerikai-kínai kereskedelmi háborút elemzem, milyen valós indokokkal indította el az Egyesült Államok elnöke Donald Trump, Kína ellen a retorziót, a folyamat eszkalálódásáról és a konfliktus kimenetelét fejtem ki. A dolgozatom felépítése a két nagyhatalom közti számottevő kereskedelmi mérleghiány okaira és megoldásaira keresi a választ, Kína szuperhatalommá válásának körülményeit taglalja, a kereskedelmi konfliktus részleteire, az Egyesült Államok által nehezményezett és szintén fő konfliktusforrást jelentő kínai jüan mesterségesen alulértékelt valutájára és az ezzel okozott problémákra terjed ki. A kereskedelmi konfrontáció mára technológiai háborúval egészült ki, többek között kémkedés, szellemi tulajdon lopása, és az innováció, technológia eltulajdonítása lett a legfontosabb oka a konfliktusnak. Három hipotézist állítok fel a tanulmányomban, ezeket támasztom, alá vagy éppen cáfolom meg a dolgozatomban és vonom le a végén a végső következtetéseket, konklúziókat. Ezeket kutatásaim végén vagy elfogadjuk, vagy elvetjük. A kérdés vajon lehet-e egy protekcionista kereskedelmi háborúnak nyertese, hogyan fog végződni a több éve tartó offenzíva és a Trump-adminisztráció után megválasztott demokrata elnök Joe Biden, melyik utat fogja választani a közeljövőben Kínával szemben.

Bevezetés

Témaválasztásom egy nagyon aktuális témára fókuszál, amely a Kína és Amerika kereskedelmi háborújának gazdasági hatásait, okait, hátterét járja körbe. A konfliktus 2018-ban kezdődött

eddig rengeteg cikk született róla, a mai napig tart és senki nem tudja mikor és hogyan fog végződni az amerikai elnök, Donald Trump által kirobbantott háború. Nagymértékű vámot vetett ki számos kínai termékre, ami csak a kezdete volt a konfliktusnak. Azóta számtalan intézkedés született meg Kína megszorítására és a válaszlépések sem maradtak el Kína részéről. A dolgozatom célja kifejteni az amerikai Donald Trump és a kínai Xi Jinping Kínai Köztársaság elnöke között dúló kereskedelmi háború indítékait, valós céljait. Olyan kérdésekre keresem a választ, mint – Valóban volt-e értelme kirobbantani a kereskedelmi konfliktust és meghozza Trump számára majd a kívánt hatást? Mekkora szerepe van Kínának, Amerika iparának tönkretételében vagy Kínának köszönhetően tudott az innováció alapú szektor a K+F és a high-tech cégek több százezer új munkahelyet teremteni.

Kutatásaim az alábbi hipotézisekre keresik a választ:

H1: Az Egyesült Államok és Kína közötti kereskedelmi egyensúlytalanságot az amerikai lakosság hosszú ideje fennálló alacsony megtakarítási rátája és túlfogyasztása okozza.

H2: A kínai jüan felértékelődése, vagyis az árfolyam- korrekció nem oldja meg az Egyesült Államok folyó fizetési mérleg hiányát és a deficit mérséklődését.

H3: Az Egyesült Államok szellemi tulajdonának ellopása, a technológia eltulajdonítása hatalmas károkat okoz az amerikai gazdaságnak, Kína e törekvéseit korlátozni kell és szigorú szankcióknak alávetni az országot.

Az Egyesült Államok legfájóbb sérelme a technológiai transzfer ellopása, amivel Kínát vádolja, az elnök egyenesen nemzet biztonsági érdekek megsértését veti az illiberális állam szemére. Utánajárok mennyire sérültek az Egyesült Államok jogai ezen a területen, mit lehet tenni a jövőben ennek megakadályozására és korlátozására, hiszen Kína az éllovas a világban, ha hamisításról, mások szellemi tulajdonának ellopásáról van szó. Kínát okolja a 2020-as évet meghatározó és válságba sodró koronavírus kirobbantójának, illetve a járvány kezelését is az országnak folyamatosan bírálja. Trump szerint kínai laborból indult el a pandémia és a nem megfelelő intézkedések miatt fejlődött mára világjárvánnyá, ami legtöbb áldozatát eddig az Egyesült Államokban szedte és megtépázta a gazdaságot is. Nem utolsó sorban az Egyesült Államok hatalmas kereskedelmi deficitben van Kínával szemben, hiszen Kínának hatalmas exporttöbblete van Amerikával szemben az utóbbi évtizedben négyszer annyi árut szállított az Egyesült Államokba, mint amennyit importált az országból. A világ gazdasága rendkívül érzékenyen reagált, hiszen a két nagyhatalom közötti harc akár egy kártyavár, borította a gazdaság rengeteg szektorát. Hatással volt az Európai Unió országaira, gazdaságára is itt

leginkább Németországot kell említeni, hiszen Kínával szoros kereskedelmi kapcsolatban állnak. Dolgozatomban kifejtem melyik országok profitálnak a legtöbbet a két világhatalom konfliktusából, hogyan fog átrendeződni a világgazdaság és kereskedelem térképe hogyan fognak viszonyulni Kínához. A multipoláris világrend felbomlani látszik, az Egyesült Államok piacvédelmi intézkedései mögött alapul az a tény is, hogy félti világhatalmi pozícióját, amely száz éven keresztül meginghatatlan volt hiába zajlik szemei előtt több évtizede Kína előretörése „csoda” története ezt eddig mindenki figyelmen kívül hagyta. Vajon Trump elszámította magát a háborúban és végül Amerika húzza, a legrövidebbet vagy békés megegyezésre találunk a felek. Lehet-e egy kereskedelmi háborúnak győztese? Ezekre a kérdésekre próbálok választ adni dolgozatomban.

1 KÍNA GAZDASÁGI FELZÁRKÓZÁSA ÉS SZUPERHATALOMMÁ VÁLÁSA

Az ázsiai nagyhatalom, Kína az elmúlt három évtizedben küzdötte fel magát szegény, elmaradott országból a világgazdaság egyik főszereplőjévé, az Egyesült Államok mellett a második szuperhatalom. Sajátos, hibrid formát fejlesztett ki, egyszerre diktatúra, de nem a klasszikus értelemben vett formában, hiszen cenzúra van, viszont szabadon lehet utazni, szórakozni és élni. Gazdaságilag leginkább a szocialista kapitalizmus fogalommal lehetne beazonosítani. Egyre nagyobb számban vannak jelen a magán cégek, de még mindig a legjelentősebb befolyással a hatalmas állami cégek bírnak és a magán vállalatokban kötelező a pártbizottság jelenléte. 1899-ben az ázsiai ország meghirdette a „nyitott kapuk” elvét, amit az Egyesült Államok kezdeményezett és javasolta Japánnak, Egyesült Királyságnak, Franciaországnak, Németországnak, Oroszországnak és Japánnak, hogy egyenlő hozzáférésük legyen a kínai piachoz. 1921-ben megalakult a Kínai Kommunista Párt (KKP). Kínában kiújult az ellenségeskedés a köztársaságiak és a kommunisták között. Az akkori amerikai elnök Truman próbált közvetíteni a felek között végül 1949-ben kommunista győzelemmel zárult a konfliktus. Pekingben Mao Ce-tung kikiáltotta a Kínai Népköztársaságot, az USA pedig eközben kínai államnak a Tajpej-ben lévő Kínai Köztársaságot ismerték el. Washington és Peking sorsa évtizedekre megpecsételődött. Az 1950-es évek végén kezdett megromlani Peking kapcsolata a Szovjetunióval ideológiailag kezdett eltávolodni egymástól a két kommunista állam. Ez a feszült viszony járult hozzá ahhoz, hogy újra elkezdjen egymáshoz közeledni Washington és Kína. 1971 október 25-én a kínai Népköztársaság az ENSZ tagja lett egy évvel később Pekingben megnyitották az amerikai képviseleti irodát és a kínait is Washingtonban. Az ENSZ tagságnak és a japán, európai és amerikai kapcsolatfelvételnek köszönhetően Kína külkereskedelmi expanziója hirtelen nagy növekedésnek indult. 1970-es adatok szerint 4,59 milliárd dollárról 1974-re 14,6 milliárd dollárra emelkedett. Ehhez a növekedési mértékhez olyan tényezők járultak hozzá akkoriban, mint a dollár leértékelődése és az olajárrobbanás, de leginkább a forgalom volumenének növekedése tett hozzá leginkább a gazdasági növekedéshez.

1.1 Egyesült Államok és Kína gazdasági kapcsolatának kialakulása, felépítése

Mao az 1920-as évektől megvolt győződve arról, hogy Kína szocialista forradalmát a parasztok fogják kirobbantani nem a városi munkásoktól fog kiindulni. Halálát követően olyan meghurcolt és háttérbe szorított vezető, Teng Hsziao-ping lett a legfőbb vezető és az ő rehabilitálásával kezdődött el Kína reform és nyitás politikája, a modern Kína atyjává vált. A program célja volt az ország gazdasági erejének és nemzetközi befolyásolásának növelése és az úgynevezett „négy modernizálás” – oktatás, mezőgazdaság, ipar és honvédelem képezte. Új gazdasági programhoz új külpolitikai koncepció is társult, miszerint a világ bármely országával képes diplomáciai kapcsolatot létesíteni, ha betartják, a felek, hogy az ország belügyeibe nem avatkoznak bele és a területi integritás és szuverenitás kölcsönös tiszteletben tartása. 1979. január 1-ei hatállyal az Egyesült Államok és a KNK felvették egymással a diplomáciai kapcsolatokat, Amerika elismerte az „egy Kína politikát” és Tajvannal, azaz a Kínai Köztársasággal megszakította a diplomáciai kapcsolatot. Az 1980-as évektől kezdve Teng reformjainak köszönhetően özönlöttek a külföldi befektetők Kínába az ideológia helyett a gazdasági érdekek kerültek előtérbe az exportorientált fejlesztési stratégia és az aktív külkereskedelmi kapcsolatok egyenlő és kölcsönös alapokra való helyezése. A kínai reformokat az első szakaszban a piaci koordináció terjedése, a jelentősen elterjedt falusi vállalatok, amit eredetileg a parasztok összeadott forrásaiból finanszíroztak és hoztak létre és fejlődtek később hibridvállalkozásokká.

A Szovjetunió összeomlott és olyan optimista jóslatokba bocsátkoztak a világ többi állama, hogy van esély arra, hogy Kínában is megdőlj a kommunizmus és a kolosszus méretekkel bíró ország csatlakozik a demokráciák sorába. Nem is tévedhettek volna nagyobbat. A Tienanmen téren történt vérengzés után ez teljesen reménytelennek tűnt és Kína lerombolta a nehezen kialakított stratégiai köteleket az Egyesült Államokkal. A pekingi Tienanmen téren 1989. április 14-én kínai diákok ezrei követelték a rendszerváltást és kiálltak a demokrácia mellett. Az egy párti diktatúra és autokratikus rendszer helyett, többpárti demokráciát akartak a tüntetők. A vezetés először tömeges letartóztatásokba kezdett országszerte, ez viszont nem bizonyult hatásosnak. Június 3-án és 4-én, a téren különböző becslések szerint 200-10.000 közötti ember életét követelte a diktatórikus vezetés kegyetlen példastatuálása. A közel harminc éve történt események a mai napig ellenszenvet és az események teljes elítélését és megvetését váltja ki mind a közvélemény mind az Egyesült Államok részéről. Az USA a brutalitásra politikai, gazdasági és katonai szankciókat vezetett be. Az ügy súlyosságát mutatja, hogy az USA és az

Európai Unió is a mai napig fenntartja Kínával a fegyverembargót. Ettől függetlenül a gazdasági kapcsolatok az évek előre haladtával egyre erősödtek. 1980-ban létrejött a Világbank és a Nemzetközi Valutalaphoz való csatlakozás az ázsiai államnak. 2001-ben támogatta Amerika Kínát a WTO-hoz való csatlakozáshoz. Az Egyesült Államok teljesen biztos volt abban, hogy a komparatív előnyökért cserébe, - ami a tagsággal jár pl.: (a kínai export exponenciális növekedése, ami hozzájárult az amerikai külkereskedelmi deficit jelentős emelkedéséhez) Kínában olya politikai és gazdasági folyamatok indulnak a globális kereskedelembe való integrálódása után, ami idővel elvezethet ahhoz, hogy az ország demokratizálódjon. (Szunomár , 2012)

1.2 Az Egyesült Államok, mint hanyatló nagyhatalom

Az egykor virágzó nehéziparáról híres Egyesült Államok északi része ma hanyatlóban van. Egészen a XX. század végéig ezek az államok lenyűgöző gyáriparkokkal, gépparkjukkal a tengerentúli hatalom nagyságát, erejét szimbolizálták. Központjai: New York, Boston és Chicago. Manapság ezeket a területeket rozsdáövezeteknek (rust belt) nevezzük. Chicago-ban több százezer ipari állás szűnt meg és több ezer gyár kényszerült bezárásra vagy az egész termelést, gyártást kitelepítette Kínába. A tavalyi évben 40 ezer bányász veszítette el állását. (Zord, 2016). A washingtoni elit, a kaliforniai Szilícium-völgy olyan kvalifikált munkaerőt képzett ki, akik biotechnológiával, szenzoralapú agrártechnológiák, data science – adatfeldolgozási technológiák, csúcstechnológia- hardver, szoftver, pénzügyi szolgáltatásokkal váltották fel az acél,-vas, nehézipar gyártást. (Erdei, 2017). Az Egyesült Államok területén a legnagyobb arányú kockázati tőke itt kerül kihelyezésre. Hasonló sorsra jutott Mexikó ipara is, termelői állások százazreit veszítették el miután áthelyezték a termelést Kínába, a mexikói szakmunkások megindultak Amerikába, ahol olyan helyeken próbáltak elhelyezkedni, ahol még versenyben tudnak maradni Kínával szemben. (Fishman C., 2008, old.: 223) Amerikának újra kell pozícionálnia magát, hiszen az ipari tevékenység és a szolgáltatás aránya egyre jobban redukálódik, teljes mértékben a fejlesztésre kell koncentrálnia, amennyiben világhatalmi pozícióját a közeljövőben is megakarja tartani. Sok esetben az ipar és a szolgáltatás egyszerre vonul ki. (Fishman C., 2008, old.: 269) A világ egyik legnagyobb bilaterális kereskedelmi kapcsolata valóban nagyon kiegyensúlyozatlan. A mezőgazdasági szektorban Amerika viszont a legnagyobb élelmiszer és takarmány exportőre Kínának, mezőgazdasága valóságos exporterőmű lett. A kínaiak minél nagyobb jövedelemre tettek szert, egyre többen engedhették

meg maguknak érendjük javítását és egyre többet költenek minőségi élelmiszerekre. (Fishman C., 2008, old.: 209) Mára Kína lett a világon a legnagyobb szója importőre és a világ legnagyobb sertéshús fogyasztója. Az 1990-es évek óta Kínában 17 millió hektárnyi szántó föld tűnt el az urbanizáció miatt, viszont az élelmiszer igény egyre nagyobb. A kínaiak ma már ott tartanak, hogy a világ minden részén hatalmas földterületeket vesznek Brazílián át Oroszország és Afrika is kedvelt célpont, hogy a népesség szója, búza, kukorica, fa iránti igényét kitudják elégíteni. Amerikai farmerek kezdeményezték a leginkább Kína felvételét korábban a WTO-ba, később rengeteg panasz érkezett Kínával kapcsolatban, hogy tudatosan mesterséges akadályokat próbál bevetni ellenük a kínai kormány. Ugyanakkor Kína ma a legfontosabb partnere 2017-ben pedig 133 milliárd dollár értékben exportált élelmiszert az Egyesült Államok. Fejlett, gépesített, hatalmas földterületeiken a foglalkoztatottak 11%-az, vagyis 22 millió ember dolgozott 2018-ban az agráriumban. 2016-os győzelméhez Trump-nak nagyban hozzájárultak a farmerek, viszont a háború kirobbanása és a koronavírus miatt igen nehéz helyzetbe kerültek. A KKP számos területen ma már globális monopóliummal bír (ritkaföldfémek- elektronikai iparhoz elengedhetetlen, Kína 90%-át birtokolja) tehát sok terméknek nincs más alternatív beszerzési forrása, amibe, ha belegondolunk elég ijesztő, hogy a világ gazdaság ilyen mértékben kivan szolgáltatva egy világhatalomnak.

1.3 A háború előszele

Kína és az USA kereskedelmi konfliktusa nem új keletű dolog, már a 2000-es évek elején is terítéken volt a téma az amerikai politikában, hiszen Kína 2001-ben csatlakozott a WTO-hoz, vagyis integrálódott a világgazdaságba. Bill Clinton elnöksége alatt a kereskedelmi viszonyok rendeződni látszódtak habár aggasztó jelek már ekkor is voltak Kína gyors gazdasági növekedési ütemére. 2002-ben George W. Bush aztán meglépte azt, amit az elődje nem, bevezette a 29%-os acélvámot, amit az év március 20-án hatályba léptettek. A protekcionista döntés súlyos károkat okozott mind az Egyesült Államok gazdaságának mind azoknak az országoknak, akik az acélt felhasználták az autógyártáshoz, szerszám, gép, elektronikai cikkekhez és még lehetne folytatni a sort. A vámemelés súlyos költségemelkedést eredményezett, ami leginkább a fogyasztókat érintette, ahol pedig a fogyasztók nem voltak hajlandók elfogadni az áremelést, ott az acélt felhasználó/ feldolgozó cégeknek kellett beleépíteniük termékeikbe a plusz költséget. A vámok bevezetése akkoriban 680 millió dollár többletköltséget okozott Amerikának, több százezer munkahely szűnt meg az acéliparban és

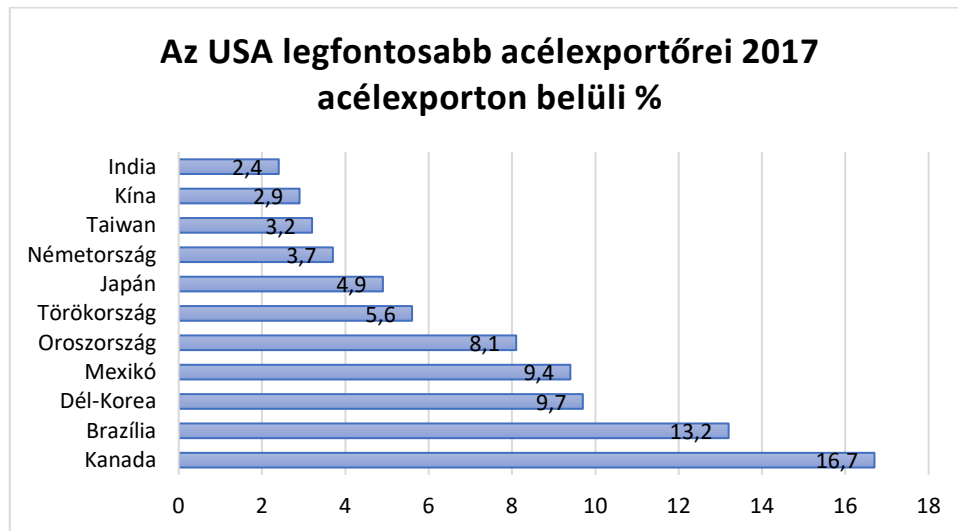
nem csak az Egyesült Államok könyvelhetett el súlyos vereséget, az EU panaszt tett a WTO-nál, mint érintett „harmadik országokként” és belevont további tizennégy országot, akik közül hét ország maguk is panaszt tettek a Vitarendezési testületnél. A WTO döntése, az EU és a másik hét panaszt összevetve, 2003 decemberében 2,4 milliárd USA dollár összegű ügynevezett megtorló vámokat vehettek igénybe az érintett országok és az Egyesült Államok elnökének felkellett függesztenie a vámok érvényesítését. A WTO az acélvámok bevezetését a globális kereskedelmi szabályok megsértésének nyilvánította. (Csáky , 2018) „A protekcionizmusnak mindig nagyobb a költsége, mint a haszna.” (Csáky , 2018)

1.4 A kereskedelmi háború kirobbanása Amerika és Kína között

2016-ban választotta meg a populista Donald Trumpot elnökének Amerika, aki már választási kampányában bejelentette a protekcionista lépéseket, akkor azonban még senki nem vette komolyan. A republikánus elnök globalizmus-ellenessége sokan jóslták, hogy a későbbiekben problémákat okozhat a gazdaság expanziójában. A Trump adminisztráció elnökségének első napján deklarálta a Csendes-óceáni Partnerséget és kilépett az egyezményből, de nem érdekelte tovább a TTIP (Transzatlanti Kereskedelmi és Beruházási Partnerség) sem. 2018.március 8. Trump bejelentette, hogy az acélra 25% az alumíniumra pedig 10%-os importvámot vámot vet ki. A vámemelést azon az 1962. évi amerikai – egyébként a WTO szabályokkal összhangban lévő – kereskedelmi törvény alapján alkalmazták, amely nemzetbiztonsági okokra hivatkozva teszi ezt lehetővé, holott ténylegesen a bekerült termék alacsony ára a hazai (autó) ipar és munkahelyek „védelme” volt a kiváltó ok. (Kiss, 2018). „ A kereskedelmi háborúk hasznosak és könnyű őket megnyerni” – írta ki Twitter oldalára akkoriban az amerikai elnök. Azonban a világ többi része ezt teljesen másképp látta. Úgy gondolták nagyon elhibázott döntés volt Amerika részéről a Kínával szembeni vámprotekcionizmus és az Egyesült Államok fog nagy árat fizetni a kirobbantott konfliktusért. Az érintett országok, mert, hogy nem csak Kínát érintették az elnök merkantilista kereskedelmi politikája, hanem a NATO tagokat is köztük az Európai Uniót, aki rögtön panaszt emelt a WTO Vitarendezési tanácsához fordult. Ezzel a fordulattal Trump munkahelyek ezreit sodorta veszélybe az intézkedése tisztességtelen és egyoldalú volt. Szakértők azzal magyarázzák Trump intézkedését, hogy a világ acél és alumínium piacán jelentős túlkínálat alakult ki, amit a Kínai túltermelés okoz. A túltermelés viszont a kínai növekedési ütem visszaesésére vezethető vissza, bár így is tekintélyes 6- 6,5%-ra esett vissza. A döntése azért is volt mindenki számára érthetetlen és ellentmondásos, mert a

bevezetendő vám becslések szerint 14,2 milliárd dollár értékű acélimportot zár ki az amerikai piacról, míg ebből Kína részesedése 5% vagyis, 689 millió dollár, a szövetségesek ebből sokkal többet veszítenek ezért is érthetetlen Trump döntése. A Kínából az USA-ba irányuló acélexport 94%-ra már korábban már korábban kereskedelemkorlátozó terheket róttak ki ezért legkevésbé Kínát sújtják az új vámok.

1. ábra
Az USA legfontosabb acélexportőrei 2017 (%)

Forrás: saját szerkesztés, Wood Mackenzie (2018) alapján

Ezek a vámok sokkal inkább az USA szövetségeseit sértik, Kínára közvetlen hatást nem gyakorol. Ráadásul az USA acélpiaacának legnagyobb beszállítója Kanada, Kína pedig csak a 10. legnagyobb beszállító volt 2017-ben. Kanada 5,53 milliárd, Kína 1,98 milliárd dollár értékben exportált. Tehát Kínára a vámok bevezetése nem volt nagy hatással, sokkal inkább Kanadát sikerült ezáltal nehéz helyzetbe hozni. Trump Kína elleni konfrontációjának legsarkalatosabb pontja az amerikai szellemi tulajdonjog negligálása. A kínai hivatalos szervekkel meg kell értetni, a szellemi tulajdon védelmének erősítését ez Kínának is érdeke, hiszen a bérek már magasabbak az országban, mint Indiában, Bangladesben és Vietnámban, ahhoz, hogy a technológia fejlődjön, csúcstechnológia importjára van szükség. Kína ma már nem számíthat azokra az amerikai óriásvállalatokra (Caterpillar, GE, Boeing), akik szinte mindent megtettek annak érdekében, hogy bekerüljenek a kínai piacra és problémamentes legyen az amerikai-kínai kereskedelmi kapcsolat. Ezek a vállalatok ma már ugyanúgy féltik az esetenként több százmilliárdos technológiai tudásukat átadni a kínai cégeknek és a konkurenciától is tartanak. Kínát egyre több kritika éri gazdasági, kereskedelmi és monetáris

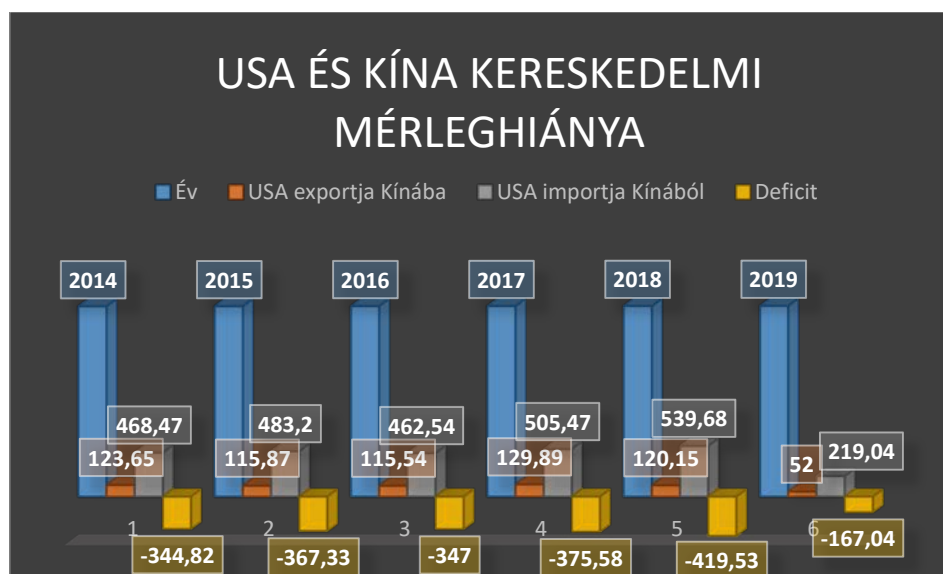
értelemben. A nyugati iparosodott nemzetek liberális és tisztességes versenyalapú piaci döntései, összeegyeztethetlenség sok esetben Kína agresszív törekvéseivel. Kína megakadályozza a külföldi szabadalomtulajdonosokat szabadalmi jogaik érvényesítésében miután lejár technológiatranszfer szerződésük a kínai vegyes vállalati partnerükkel. Azonban Kína kedvezőtlen és egyenlőtlen feltételeket tesz kötelezővé a külföldi vállalatoknak, ami diszkriminálja, ezeket a cégeket, valamint megfosztja a külföldi szellemi tulajdonnal rendelkező cégeket, hogy megvédjék e jogukat vagy szabadon tárgyalhassanak a technológiával kapcsolatos megállapodásokról. Az amerikai kritikák egy része megalapozott, ugyanis Kínában rengeteg szabadalom és védjegy sértés történik amerikai cégek kárára, de Németország is a károsultak között szerepel szellemi tulajdon eltulajdonításában. (Csáky , 2018) „Trumpnak igaza van a védővámokkal, bármennyire is nem tetszik a szabadkereskedelem híveinek. Kína ugyanis csal. A világ Kínát azért vette be a WTO-ba, mert azt hitte, hogy szabályosan fog játszani, de nem. Kína elvárja, hogy exportcikkeivel elárasztassa a világot más országokban cégeket, szabadalmakat, új technológiát vehessen, de ha egy nyugati cég akar bemenni Kínába, akkor azt csak súlyos korlátozásokkal teheti, jellemzően csak vegyesvállalati struktúrán keresztül, vagy úgy sem, miközben intellektuális tulajdonukat gyakran ellopják és ennek megvédésére semmilyen erőfeszítést nem tesznek a kínaiak. Ez nem szabadkereskedelem, hanem egyoldalú szabadkereskedelem. „ (Csáky , 2018)

1.5 Kína válasz reakciója az amerikai diszkriminatív vám intézkedésekre

A kínai Kereskedelmi Minisztérium júniusban közölte, hogy Amerika kereskedelmi háborút indított a 2012 óta Xi Jinping által vezetett Kínai Népköztársaság ellen. 2018. július 6-án vetettek ki kölcsönösen vámokat egymás termékeire, tehát ettől a naptól számítjuk a konfliktust. A pekingi pártlap közölte, hogy válaszlépésként 3 milliárd dollár értékű büntetővámot vet, ki az amerikai termékekre ezzel akarja kiegyenlíteni az acél-alumínium vámok Kínára gyakorolt negatív hatásait. Július óta a két hatalom három körben vetett ki egymásra vámokat, Amerika 250 milliárd dollár értékben, Kína pedig 110 milliárd dollár értékben vetett ki vámokat amerikai termékekre. Trump intézkedéseire azért is nehéz ésszerű magyarázatot találni, mert a két világhatalom kapcsolatában a fő konfliktus forrásokat a kereskedelmi mérleghiány okozza Kínával szemben, ami egyre jelentősebb, - az elmúlt öt évben Kína négyszer annyi árut exportált az USA-ba, mint amennyit importált. 2018-ban az Egyesült Államok Kínától 540 milliárd dollár értékben vásárolt termékeket, ezzel szemben az exportja 120 milliárd dollár volt

csak, ami azt jelenti, hogy Washingtonnak Pekinggel szemben 420 milliárdos deficitje volt. A két nagyhatalom konfrontációjának következménye a Trump által első körben kivetett vámok a kínaiakkal szemben az acél és alumínium ellen irányult, második körben az informatikai eszközök, űrtechnológia és orvosi eszközök jelentették, végül a sertés- és az összes fennmaradó árutípus beletartozott a meghozott tarifacsomagba. Egyesült Államok, Kína szembeni deficitje a 2019-es évben a konfliktus eszkalálódásának évében szorult valamennyire vissza, de ekkor is -167 milliárd USD tett ki. A szankciók és megtorló intézkedések kis mértékben csökkentették a Kínával szembeni konfrontatív hozzáállásnak köszönhetően a kereskedelmi mérleghiányt és ezáltal Amerika más országokkal szemben növelte a deficitét, hiszen bizonyos termékek behozatalát ugyanúgy külföldről tudta beszerezni. (Buckholz, 2019). A 2016-os -347 milliárdról, 2018-ban -420 milliárd dollárra emelkedett a kereskedelmi hiány, ami 21%-os növekedést jelent. (Scott, Mokhiber, 2020)

2. ábra
USA és Kína kereskedelmi mérleghiánya

Forrás: saját szerkesztés United States Census Bureau (2019) alapján

A 2018-ban kezdődő konfrontáció tényleges hatása a GDP-re 1,2 százalékos csökkenéshez vezetett. Mivel Kínában az éves növekedési ütem 6,5 százalék, ez a hatás enyhének bizonyult. Az amerikai gazdaságra gyakorolt hatása ennél is elenyészőbb, mindössze a GDP 0,30 százalékot esett vissza, az Egyesült Államok átlagos, hosszú távú növekedési üteme megközelítőleg 3 százalék. A háború egyik félnek sem kedvezett, így 2018 decemberben a G20 csúcstalálkozón megállapodtak a felek, hogy tűzszünetet tartanak kilencven napra. Trump ígéretet tett arra vonatkozóan, hogy eláll a vámemeléstől, a kínai elnök feladata pedig a

kereskedelmi deficit csökkentése jelentős mennyiségű energiahordozók, mezőgazdasági és ipari termékek vásárlásával. Tárgyalásokat folytattak továbbá a kibertámadások, kikényszerített technológiatranszfer átadásáról és a szellemi tulajdonjog védelméről. A konfliktus ettől sokkal árnyaltabb és a felszín alatt rengeteg probléma húzódik meg, amit nem lehet és nem is fognak megoldani a tűzszünettel. Trump időt nyer, vele újabb büntetőintézkedéseket tud ez idő alatt kidolgozni, Kína pedig kivár, mint azt az évtizedek folyamán már jól bevett stratégiaként bevált, hiszen sok ütőkártya van a kezében, kérdés mikor és hogyan használja fel, ha szükség lesz rá. A valódi forrása a háborúnak az Egyesült Államok nagyhatalmi és világuralmi pozíciójának veszélybe kerülése, Kínának idők kérdése és utolérheti az Egyesült Államokat, de az évtizedek során Amerika nem dolgozott ki olyan struktúrát, megállapodást, hogy a kínai gazdaságot megszorongassa pedig alkalom bőven volt rá. (Pálvölgyi-Polyák, 2019) Az amerikai ipar elpusztításával vádolja Trump Kínát, aminek van valóság alapja, viszont az összefüggések hiányának ismeretében nehéz megmondani kinek van igaza. Az elmúlt negyven évben megszámlálhatatlan gyár szűnt meg Amerikában és rengeteg ember vesztette el a munkahelyét, hiszen az amerikai cégek Kínába telepítették át a termelésüket, gyártásukat rengeteg költséget megspórolva ezzel. Szakértők szerint a gyári, alacsony hozzáadott értékű munka redukálásával létrejött az USA-ban a magas hozzáadott értékű infokommunikációs forradalom, higt-tech, IT állások, amivel több százezer új munkahely képződött.

3. ábra
Kereskedelmi deficit miatt elveszített munkahelyek az USA-ban

Forrás: saját szerkesztés Economic Policy Institute (2020) alapján

A vizsgált időszakban 2001 és 2018 között a növekvő kínai kereskedelmi hiányra vezethető vissza, hogy eddig 3,7 millió amerikai veszítette el a munkahelyét, főleg azoknak jelentős a száma, akiket a feldolgozóiparban (elektronika, csúcstechnológia, textilipar) foglalkoztattak. Amióta Kína belépett a WTO-ba, a kereskedelmi mérleghiány és egyensúlytalanság, azóta tart Amerikával szemben. Folyamatos gyárbezárásokhoz és elbocsátásokhoz vezetett ez a tendencia, akik túléltek, azok sem tudnak növekedni olyan mértékben, mint amikor új gyárak nyílnak és a meglévő üzemek új munkahelyeket tudnak teremteni. A Trump kormányzás első két évében 2016-tól 2018-ig 700,000 ember veszített el a munkahelyét a kínai kereskedelmi mérleghiány miatt. (Scott, Mokhiber, 2020)

2 A KERESKEDELMI KONFLIKTUS ESZKALÁLÓDÁSA

Az USA új szabályozási irányelveket bocsátott ki, aminek értelmében a távközlési hálózatokat akarja a jövőben megvédeni a nemzetbiztonsági veszélytől. Az Egyesült Államok Kereskedelmi Minisztériuma közleményt adott ki, amelyben korlátozza az amerikai vállalatokat abban, hogy külföldi technológiákat importáljanak, valamint a kínai okos telefon gyártó Huawei és chipgyártó ZTE vállalatokat feketelistára tette. (Chipman, Koty, 2020). A ZTE tiltása érthető, hiszen részben állami vállalat, azonban a Huawei teljes mértékben magánvállalat. Eddig nincs bizonyíték a Huawei kémkedésre, hiszen a németeknek átadta a teljes forráskódot, a brit titkosszolgálat pedig átvizsgálta a hardverét. November 22-én nemzetbiztonsági kockázat szintjére emelte az amerikai szövetségi kommunikációs bizottság. A Huawei alelnöke Guo Ping elutasította a vádakát és kijelentette, hogy a távközlési technológiát előállító vállalatoknak, közösen kellene kidolgozniuk megbízható technológiai szabványrendszert, hogy a jövőben egyre nagyobb kockázatot jelentő kiberfenyegetésekre feltudjanak készülni és hatékonyan feltudjanak lépni ellene. Több szakértő előrevetítette azt a prognózist, hogy ha az Egyesült Államok elveszítené technológia vezető státuszát vagy veszélyben érzi majd világhatalmi pozíciója megingását, a protekcionizmus támogatói közé fog visszaállni. (Pogátsa, 2019) Ázsia harmadik legnagyobb gazdasága India lehet a kereskedelmi konfliktus győztese Kína kárára ugyanis az amerikai Apple Iphone termékének gyártásának ötödét tervezi a szubkontinensre áthelyezni. Becslések szerint 5 év alatt a jelenlegi 3 milliárdról 100 milliárdra akarja a volumenét emelni a csúcstechnológias termékeknek az exportját. Az Apple-nek két fontos beszállítója van, a tajvani Foxconn és Wistron már döntött az indiai gyártás fokozatos elkezdésében, amennyiben sikerül megállapodnia a két országnak, 40 milliárd dollár értékben készülnek majd Iphone alkatrészek. A kínai gyártás mellett egy fontos érv szól, az országon belül tudta értékesíteni termékeinek jó részét, amit az országban gyártottak, vagyis 220 milliárd dollár értékben készült Apple termékek, amelyből 35 milliárd dollár értékben értékesítettek helyben. (Petrus, 2020). Közben Trump azzal is megvádolta Pekinget, hogy a tárgyalásokat tudatosan hátráltatja, amiben megegyezésre kerülne sor, ugyanis a kínai kormány arra számít, hogy a 2020-as novemberi elnökválasztáson Trump veszít. 2019 decemberében úgy tűnt a két félnek sikerül megállapodnia a következő tarifaemelés előtt egy első fázisú ügyletben. A 2020-as év első félévében fokozatosan mentesítette a két nagyhatalom egymást a vámok alól és próbáltak eleget tenni kötelezettségeiknek. 2020. január 15-én aláírták az első fázisú megállapodást, amelyben többek között az állt, hogy az Egyesült Államok

csökkenti a vámokat, Kína pedig növeli 200 milliárd dollár értékben a következő két évben az amerikai termékek vásárlását. Azonban augusztusban az Egyesült Államok elhalasztotta a kereskedelmi megállapodás felülvizsgálatát, aminek oka a Trump adminisztráció szerint, hogy Kína a megbeszélte ütemterv alatt teljesít és az éves tervezett mennyiség mezőgazdasági és energiaipari termékek kevesebb, mint negyedét vásárolta eddig meg. Szeptemberben Washington vízumváhorút indított és több mint 1000 diák és kutató tartózkodási engedélyét vonták vissza, miszerint kapcsolatban állnak a kínai hadsereggel és szellemi termékeket próbálnak ellopni. Időközben kiderült Kína 2020. október 13-án ülést hívtak össze, amelyben Kína új exportellenőrzési törvényéről tanácskoztak, ami 2021-ben lépne érvénybe. Célja elsősorban a nemzetbiztonság védelme illetve a kínai beszállítóknak megtilthatja, hogy bizonyos külföldi vállalatokkal üzleti tevékenységet folytassanak. A jogszabályok formalizálása, követi a közelmúltban meghozott amerikai szellemi tulajdon védelmében meghozott korlátozásokat. A külföldi vállalatoknak körültekintően kell eljárniuk azokkal a kínai társaságokkal, akik olyan tevékenységet folytatnak a közeljövőben, ami kapcsolódik a korlátozott technológiához. (Chipman, Koty, 2020)

2.1 Biden Kína politikája

2020. november 3-án az Egyesült Államok elnökválasztásra készült. November 9-én vált világossá, hogy a demokrata elnökjelölt Joe Biden lett Amerika új elnöke. Biden korábban, Barack Obama külpolitikai alelnöke volt. Szakértők szerint a pekingi kormány nem reménykedhet abban, hogy Trump konfrontációs Kína politikája után, Bidennel békés megegyezésre törekedhetnek. Biden beszédeiben az értékalapú külpolitikát fog minden biztonnyal kiterjeszteni Kínára, vagyis a „csúcstechnológiájú autoritarianizmusnak” nevezi.

„Az Egyesült Államoknak keménynek kell lennie Kínával szemben. Ha engedjük, Kína továbbra is ellopja az USA és vállalataink technológiáját és szellemi tulajdonát. Folytatni fogja az állami cégek támogatását, hogy azok tisztességtelen előnyhöz jussanak és dominálhassák a jövő technológiáit és élenjáró iparágazatait.” (Dobozi, népszava.hu, 2020) Az amerikai kormány Kína ellenes kommunikációja hozzájárult ahhoz, hogy legfrissebb felmérések szerint az amerikaiak 40 százaléka nem kíván Kínában készült termékeket vásárolni. A Kínából elindult koronavírus járvány, Peking előrehaladott globális terjeszkedése mind olyan tényező, amely sérti Amerika gazdasági érdekeit. Az FTI Consulting felmérése azonban arra is rávilágít, hogy a reprezentatív felmérés szerint a válaszadók 78 százaléka több pénzt lenne hajlandó

költeni, ha a termékek nem Kínában készülnek. 86 százalék szerint pedig amerikaiak túlságosan támaszkodik a külföldi ellátási láncokra. A megkérdezettek között 22 százalék válaszolt azt, hogy Indiában gyártott terméket nem hajlandó vásárolni, Mexikóban gyártottat 17 százalék és Európán előállított terméket 12% bojkottálná a válaszadók közül. (Murray, 2020)

2.2 FDI beáramlása Kínába

Kína 1978-ban hirdette meg a „Nyitott kapu” (Open Door Policy) vagy más néven „reform és nyitás” politikáját, amelynek köszönhetően nagyon magas növekedést sikerült elérni két évtized alatt. Kínában a kilencvenes évek második felétől több külföldi működő tőke áramlott be, mint bármely más országban. A reform lényege a növekedés és exportorientált gazdaságpolitika volt, valamint a lakosság mérhetetlen szegénységéből való felemelkedés, az életkörülmények javítása. Az évi átlag tíz százalékot meghaladó növekedési ütemhez, a különböző formában beáramló külföldi működő tőke (Foreign Direct Investment) járult hozzá, ami lehetővé tette a fejlett technológiához és a nemzetközi piacokhoz való hozzáférést Kínának, és azaz ami a legke kontinensévé tette az országot. A világ második legnagyobb gazdasága, az első az Egyesült Államok, a világ legnagyobb exportőre, az IMF friss közleménye szerint pedig Amerikát már hagyta a kínai gazdaság, ugyanis vásárlóerő paritáson számolva (PPP) a 2020-as októberi adatok azt mutatják a GDP-je PPP-n számolva 24,2 ezer milliárd dollár, míg az Egyesült Államoké 20,8 ezer milliárd, így ebben már világelső Kína. A közgazdászok ilyenkor összevetik, hogy mennyi terméket és szolgáltatást lehet vásárolni egy valutában az adott egy másik valutában mérve, figyelve az eltérő árakat a különböző országokban. A fejlettségi szint és az életszínvonal a két nagyhatalom között azonban még így is jelentős, Amerika javára, főként, ha a piaci áron számolt GDP-t vesszük alapul. Az FDI áramlása a 90-es évek óta árasztja el a világot, a fejlődő országok versenyt folytattak egymással a külföldi beruházások bevonásáért. (Jordán, 2000)

Az IMF (Nemzetközi Valutaalap) szerint közvetlen külföldi tőkeberuházások olyan befektetések, amelyek célja a külföldiek által pénzben vagy tárgyi formában befektetett tőke, aminek a kimenetele a nyereség termelés, érdekeltség szerzés egy másik ország vállalatában. Az FDI létrejöttének lényegi elemei közé tartozik a tőkefelhalmozódás, tőkehiány, jogi és intézményi feltételek megléte, szellemi erőforrások és szolgáltatások nemzetközi áramlása. A legfontosabb cél azonban minden exportáló ország esetében, amely tőkét investál egy másik ország gazdasági egységébe, az hogy a hazainál hatékonyabb legyen a jövedelmezősége a

külföldi vállalatnak, az otthonit meghaladó profit, stabil környezet és a szakképzett, de olcsó munkaerő. (Vigvári, 2013) Ezen feltételek jelentős részének Kína a 2001-es WTO csatlakozását követően eleget tett annak érdekében, hogy a technológia áramoljon, az infrastruktúra a transznacionális vállalatok megjelenésével. Kína mágnesként is vonzotta a külföldi tőkét egészen a kilencvenes évektől kezdve, ennek köszönhetően a gazdaság magas növekedési ütemet ért el, évi átlag 10%-ot. A fejlődő országban átalakult a gazdasági struktúra, az erőforrások elosztásának növekvő hatékonysága vette kezdetét. Hongkong, mint Különleges Igazgatású Terület van jelen Kínában lévén, hogy angol gyarmat volt az eddig alkalmazott befektetések 40%-a hongkongi eredetű vagy rajta keresztül valósult meg. Az FDI beáramlása 2018 és 2019 között tovább nőtt 138 milliárd dollárról 141 milliárd dollárra emelkedett, ami (+2 százalékos) növekedést jelent. A növekedést elősegítésében közrejátszik a szabadkereskedelmi zónák létrejötte, a liberalizációs tervek és a csúcstechnológia rohamos fejlődése. A közvetlen külföldi befektetések állománya elérte az 1769 milliárd USD-t, ami exponenciális növekedést jelent 2010-hez képest, amikor az állomány 587 milliárd USD volt. Kína 2019-ben az Egyesült Államok után, de Szingapúr előtt, a világ második legnagyobb külföldi közvetlen tőkebefektetését kapta. A fő befektetők stabilak maradtak, a BASF (Németország) a projektek végrehajtásáért és a termelési beruházások kiterjesztésért felelős vagy az Exxon Mobil (USA) olyan hatalmas vállalatoknak, mint a Tesla (USA), Daimler, Volkswagen mindkettő német és a Toyota (Japán) segítettek a növekedésük megtartásában. (Export Enterprises, 2020)

4. ábra
Kínába áramló közvetlen külföldi befektetések

A közvetlen külföldi befektetések	2017	2018	2019
FDI beáramlás (millió USD)	136,31	138,305	141,22
FDI részvény (millió USD)	1 489 956	1 628 261	1 769 486

Forrás: saját szerkesztés UNSTAD (2019) alapján

5. ábra
FDI állományok országonként

Fő befektető országok	2018 (%) - ban
Hong-Kong	66,6
Szingapúr	3,6
Dél-Korea	3,4
Japán	2,8
Németország	2,7
Egyesült Államok	2,0
Egyesült Királyság	1,8

Forrás: saját szerkesztés, China Statistics Yearbook (2019) alapján

6. ábra
FDI állományok iparonként

Fő befektetett szektorok	2018 (%) -ban
Gyártás	30,5
Ingatlan	16,6
Lízing és üzleti szolgáltatások	14,0
Információátadás, számítógépes szolgáltatások és szoftverek	8,6
Tudományos kutatás, geológiai kutatás	5,0

Forrás: saját szerkesztés, China Statistics Yearbook (2019) alapján

Az USA-ból és Európából érkező beáramlás visszaesett, de a regionális beruházások tovább nőttek az ASEAN országokból érkező áramlások növekedésével. Hongkong, Szingapúr, Dél-Korea, Japán, Németország és az Egyesült Államok a legfontosabb befektetők. A beruházások elsősorban a feldolgozóipar, ingatlan, lízing és üzleti szolgáltatások, valamint az információs, technológia szolgáltatások és tudományos kutatások felé irányulnak. (Export Enterprises, 2020) A hongkongi értéktőzsde az egyik legjelentősebb a világon, pénzügyi és kereskedelmi szempontból is a világon kiemelkedő szereppel bír, teljesen a szolgáltatásokon alapul a város gazdasága. A működő-tőke beáramlás egyik jellegzetes motívuma, hogy földrajzi, - tengerparti területeken koncentrálódik, mint Hongkong esetében is. A legnagyobb befektetőnek számít, 2013-as adatok szerint a működő tőke kétharmada Hongkongon keresztül áramlik be az

országba, de keresettnek számítanak az adóparadicsomok is. A tengerparti területek akkumulált tőkéből több mint kilencszer annyit vonzottak, mint a szárazföldi területek. A Hongkongba áramló működő tőke azonban tovább áramlik a harmadik országba és ez a tőke jelentős hányada visszaáramlik a szárazföldi Kínába, amelynek sok vállalatára jellemző, hogy adóelkerülés céljából kerül be Hongkong a beruházási láncba. Ezt nevezzük körbeáramló (round tripping capital) tőkének, amit a nehéz helyzetben lévő magántulajdonú vállalatok kénytelenek tenni, vagyis kimenekítik külföldre a tőkéjüket, majd, mint külföldi vállalatok hozzák vissza. Ezzel a módszerrel, sokkal kedvezőbb elbánásban részesülnek (Jordán, 2000)

Nagyon sokszor felmerülő kérdés az évek során, hogy mi tette Kínát ilyen vonzóvá a működő tőkét befektetők körében. Az empirikus vizsgálatok szerint a bőséges, kifogyhatatlan, olcsó munkaerő, a piac mérete és növekedési üteme, vámok, kulturális különbségek, átváltási ráták, a befektetési környezet tehát az adók, munkabéreköltségek, külföldiek kezelése, szállítási, - kölcsönzési költségek, földrajzi távolság és az ország gazdasági, társadalmi stabilitása. (Jordán, 2000)

2.3 Kína és a külföldi vállalatok kapcsolata egymással

A szocialista berendezkedésű államban egészen a XX. század végéig magántulajdonban lévő gazdasági társaságok nem jöhettek létre. Az állami vállalatok csak az 1970-es évektől kezdtek megjelenni. Kína hazai vállalatai nagyon változatosak, és két csoportra oszthatók: állami tulajdonú vállalatok (SOE – State Owned Enterprise) amelyeknek öt éves tervekben határozott utasításoknak kellett eleget tenniük. Majd az 1990-es évek elején mikor Kína a szocialista piacgazdaságra tért át a reform és nyitás politikájának köszönhetően, megjelentek a magántulajdonban lévő vállalkozások (POE). Ezekben belül is megkülönböztetnek a külföldi befektetők háromféle működési formát:

- Közös tőkéjű
- Kooperatív vagy vegyesvállalat
- Teljesen külföldi tulajdonú vállalat (Wholly Foreign-Owned Enterprise)

A három forma különbözik a tőke, profit és a jogi helyzet szempontjából is. (Dobson, Wendy, 2014) Az elmúlt évtizedekben, számtalan vállalat próbált bejutni a kínai piacra. Kezdetben a végeláthatatlan lehetőségek vonzották a cégeket, majd később, amikor a mozgástér elkezdett szűkülni, ezek ellenére próbálták megvetni a lábukat. A kínai kormánynak nagy szüksége volt

a külföldi tőkére és szerették volna a multinacionális vállalatokat lenyűgözni. Ez az időszak egészen az ötéves terv végéig 2006-ig tartott, azóta egyre nehezebb indítani külföldi cégeknek vállalkozást, egy sor korlátozás vár rájuk és nehezíti meg a tevékenységüket. A kormány intézkedései miatt sok külföldi vállalat kényszerült arra, hogy kivonuljanak az ázsiai piacról vagy panaszkodnak arra, hogy próbálják őket ellehetetleníteni. (Szunomár , 2012) Ez alól kivételt jelentenek a Különleges gazdasági övezetek, ilyen például a Shanghai Kísérleti szabadkereskedelmi övezetek. Azok a cégek, akik ennek határain belül működtetnek vállalatokat, nemzeti elbánásban részesülhetnek és mentesülnek a vámok alól, ha termékeiket az övezet területére viszik be. (Fishman C., 2008) A kettős mérce a kínai kormánynál megfigyelhető a külföldi tőkebelépésnél, és ha tisztán kínai tulajdonú egy vállalat. Külföldi céget alapítani Kínában jóval drágább kínai társaiknál, az import termékek ára megsokszorozódik, a sok kivetett adó miatt tehát különadó sújtja őket. A teljesen külföldi vállalatok nem adhatnak el belső piacra, kizárólag csak exportra dolgozhatnak, a külföldi bankok, telekommunikációs cégek tiltólistán vannak, ahogyan az olyan közösségi platformok, mint a Facebook, Twitter, Youtube, Google. Helyettük az ország tartalomszabályozó rendszere megalkotta mindenképp a sajátos kínai klónját. Keresőrendszerük a Baidu a piaci részesedés 76%-át birtokolja, videómegosztásra az iQiyi és Youku-t használják, Twitter helyett Weibó és az Ebay helyettesítője napjainkban az Alibaba. Facebook helyett egy kínai tech-óriás a Tencent és az általa működtetett két üzenetküldő alkalmazás a We Chat és QQ tarolta le teljes egészében az online teret. 2019-ben 1,8 milliárd felhasználóval rendelkezett az alkalmazás. Tehát a külföldi befektetők jelentős része reménytelenek tartja a befektetési politikát megvalósítani. Akiknek ez mégis sikerül az számíthat az egymást átfedő vizsgálódásokra, a bürokratikus formások rendszeres túltengése, túlszabályozás, kötelező vásárlási és eladási kvóták megszüntetése. A korrupció mindent áthat, teljesen más szabályok és törvények vonatkoznak a kínai és külföldi cégekre. Amíg a külföldi vállalatokkal betartatják szigorúan a szabályokat, a kínai cégekkel, sokkal elnézőbbek, politikai eszköz, amellyel a belső piacot minden eszközzel megvédik. (Dobozi , 2020) A történetek ismeretében számos külföldi, de leginkább amerikai cég döntött a kivonulásról vagy éppen fontolgatja azt. A Yahoo, Media Markt, Google, Bing- a Microsoft utolsó angol keresőmotorja, ami Kínában engedélyezett volt az utóbbiak kivonultak az előbbit pedig a Nagy Kínai Tűzfal letiltotta tevékenységét az országban. Az amerikai tech-óriás vállalatok közül a Dell, HP, (Lenovo legnagyobb riválisai), Microsoft fontolja, hogy termelését egészben vagy részben kiviszi Kínából, hiszen költségeik olyan ütemben megemelkedtek, ami tarthatatlan hosszú távon. A Microsoft Indonéziában és Thaiföldben gondolkodik, de az Amazon az Alibaba nagy vetélytársa, Vietnámban gyártatná a Kindle e-

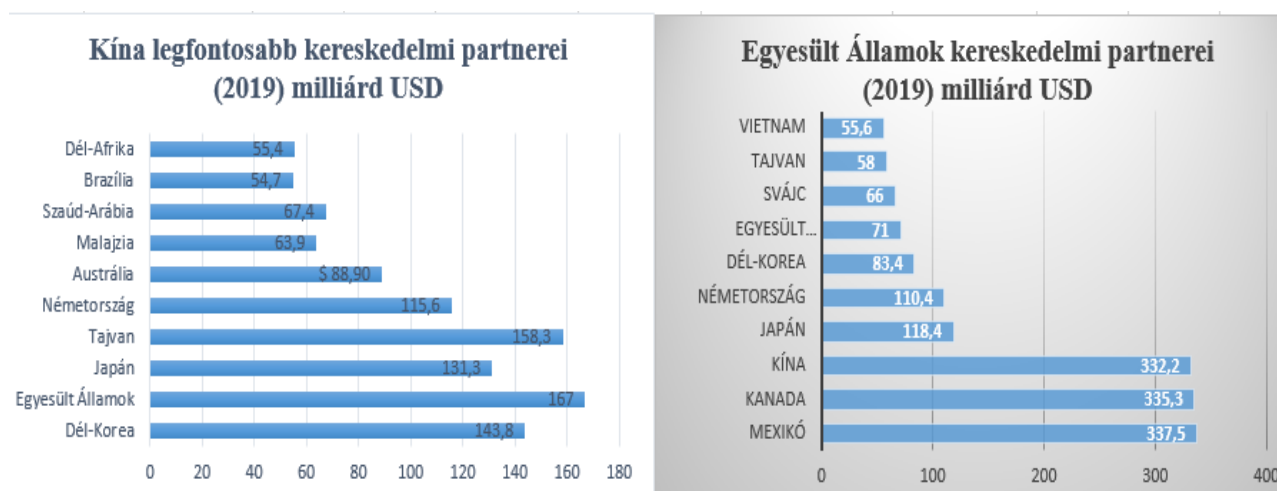
olvasóját. (Dobozi , 2020) Ha Kína ezt a koránt sem barátságos üzlet politikát fogja folytatni a külföldi tulajdonú multi nacionális vállalatokkal, egyre nagyobb hányada a cégeknek besokall és áteszi termelését, gyártását Vietnámba, Thaiföldre, Indonéziába, Indiába vagy kelet európai országokba. Érdeemes azon elgondolkodni, hogy talán már az elején a külföldi befektetési politikának ezt a metódust kellett volna figyelembe vennie és leányvállalataikat, gyártásukat, beszállítói hálózatukat az imént felsorolt fejlődő országokba telepíteni ezáltal nem lettek volna ennyire kiszolgáltatva Kínának és az ázsiai hatalom sem tudott volna ennyire megerősödni. Azonban ugyanígy gondolkodnak az ázsiai országban működő német cégek számottevő része is. A kirobbanó kereskedelmi konfliktus miatt a német vállalatok többsége kedvezőtlennek és bizonytalanoknak tartja a kínai gazdaság jövőjét. Tervezik a részleges vagy teljes kivonulást, keresve a kíninál olcsóbb munkaerőt más ázsiai országban. A kínai munkaerő költségek évek óta emelkednek, ugyanis az ország a késztermék- exportját megpróbálja átalakítani, hogy a szolgáltatások legyenek túlsúlyban. A leginkább okot adó tényező, ami miatt a német cégek vészféket húztak be az a kínai kémkedések olyan magas szintje, amivel komolyan számolni kell és valamilyen módon fellépni ellene. A német Max Planck Intézet tanulmánya szerint évente 100 milliárd euró kárt okoz Kína Németországnak a gazdasági kémkedésével. A piac olyan méreteke ölt Kínában, hogy nagyon kevesen engedhetik meg maginknak a kivonulást ezzel Kína pontosan tisztában van. A németek abban bíznak, hogy 2020-ban megvalósul az EU-Kína beruházási egyezmény, amely olyan átfogó beruházási megállapodás lenne, ami egyenlő versenyfeltételeket teremtene a vállalkozások számára, új piacok lehetőségét és védelmet a befektetők és beruházásainak számára.

2.4 A külföldi működő tőke hatása a kínai gazdaságra

A külföldi működő tőke katalizátor szerepet tölt be, vagyis az erőforrás elosztás hatékonyságának javításáról és a fejletlen piaci tényezők megerősítéséről, új technológiák megismerése, elsajátítása a cél. (Jordán, 2000). Az első külföldi befektetők Kínában az USA volt, őket követte az EU jóval szerényebb részesedéssel és a négy legjelentősebb beruházó (Németország, Olaszország, Franciaország és az Egyesült Királyság volt. A külföldi tulajdonú vállalatok többféle módon fektetnek be Kínába. A német Volkswagen, például azt az elvet követte, hogy először megismertette a márkát áruk eladásával, hogy piacot szerezzen, aztán eladta a termelési vonalait majd követte a termelési technológia átadása, partnerek felkutatása és ezek után a közvetlen befektetés. (Fishman C., 2008) A másik módszer a szintén német ipari

nyersanyagokat előállító BASF először egy millió dollárt fektetett be az első projektjébe, a másodikba tíz millió dollárt investált a harmadik projektbe pedig már százmillió dollárt fektetett be és ugyanígy tett a Shell is. A kínai tőkeképzésben a külföldi működő tőke részesedését a teljes akkumulált tőkemennyiséggel vetjük össze valamint a tőkeáramlást is szemügyre vesszük, sokkal árnyaltabb a kép mennyire jelentős az ország gazdasága szempontjából. A gazdasági növekedés fő mozgatórugója a hazai befektetés, azon belül is a tengerparti övezetek (Hongkong, Makaó, Tajvan). Habár a kínai stratégia az volt, hogy elsődlegesen a tengerparti területeken hoznak létre különleges gazdasági övezeteket és az FDI hatására e területek nagy ütemű modernizációja a szárazföldi belső területeket maga után húzza. Ez a számítás azonban nem igazán jött be az elmúlt évtizedekben. (Fishman C., 2008)

7. ábra
Kína és Amerika legfontosabb kereskedelmi partnerei

Forrás: saját szerkesztés U.S Census Bureau (2020) alapján

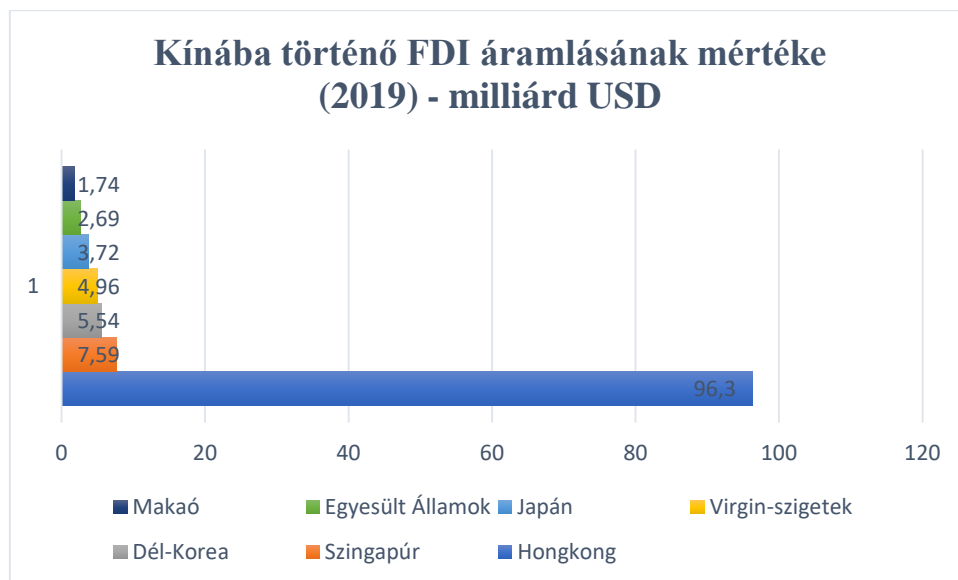
Láthatjuk, hogy Kína legfontosabb kereskedelmi partnere az Egyesült Államok éves 167 milliárd dollárral, második Tajvan 158,3 milliárddal. Azonban az Egyesült Államok legfontosabb partnerei Mexikó és Kanada, akik szinte egyenértékű partnerek. Kína a harmadik helyen áll a teljes kereskedelemben, azonban import terén a legfontosabb kereskedelmi partner. Az állami cégek dominanciája még mindig jelentős. A tőzsdén bejegyzett cégek csaknem 40%-át ezek a vállalatok teszik ki, a beruházások harmadáért ők felelnek. Szerepük a nehéziparban számottevő ezért tudják a nyersanyagok árát nagyban befolyásolni. Amerika egyáltalán nem nézi jó szemmel ezeket a vállalatokat, az oka pedig az, hogy szerintük Kína nem teljesítette a gazdaság liberalizálására tett ígéretet, amikor 2001-ben csatlakozott a WTO-hoz. Az állami cégek azonban elég agresszív exporttevékenységet folytatnak mivel az állami intézmény a SASAC (State owned Assets Supervision and Administration Supervision) minden támogatást

megad hozzá. E az intézmény tömöríti össze az állami tulajdonban lévő vállalatokat és felelős értük. Becsült tőzsdéi értéke 2017-ben 7,6 milliárd dollár volt. Feladatai többek között, növelni a cégek profitját, részesedések eladása, vállalati összeolvadások előkészítése, külföldiek meggyőzése az állami vállalatok autonómiájáról, és a párthatalom érdekeit biztosítani az irányításban. Az állami cégek hatékonysága nem felel meg az elvárásoknak, szükségesek lennének a reformok ezen a területen is. Követhetnék Szingapúr példáját, ahol sokáig ugyanúgy államkapitalizmus volt, mint Kínában azonban az átstrukturálódás következtében ahol az államra nem volt szükség, ott kivonult. A SASAC azonban a vegyes vállalatok létrehozásával próbálkozott vagy vállalati összeolvadásokat valósított meg, pl.: China Guodian Power energetikai céget fuzionálta a szénkitermeléssel foglalkozó Shenhua Group-al, aminek a következménye az lett, hogy monumentális állami cég jött létre tehát csak görgetik a problémákat maguk előtt viszont megoldás nincs. (Alapblog.hu, 2018)

A külföldi működő tőkebefektetésnek két nagy típusát különböztetjük meg Kínában: az importhelyettesítőt és az exportorientáltat. Téves elképzelés volt az ötvenes, hatvanas években, hogy a fejlődő országok saját ipart csak úgy tudnak létrehozni és kiépíteni, ha az importjukat helyettesíteni tudják belföldi iparcikkkel. Később nyilvánvaló lett, más módja is van a fejlődésnek, mégpedig, ha fejlett országokba exportálják az iparcikkeket, vagyis exportorientált tevékenységet folytatnak. (Halmos, 2003) A külföldi befektetésű vállalatok Kína exportjából számarányukat tekintve hatalmas mértékben veszik ki a részüket és meghatározó exportőrökké váltak számos termékben és árucikkben. Ilyenek a műszaki, elektronika cikkek, órák, divatcikkek, sportcikkek, műanyagárúk. (Fishman C., 2008). Az ilyen módszerekkel fejlődő gazdaságokat a Világbank magas teljesítményű ázsiai gazdaságoknak, vagyis (High Performance Asian Economics, HPAEs) nevezi. (Sághi, 1997). A „négy tigris” mellett Kína is ebben a csoportban van, hiszen növekedési üteme évi 10% vagy afölötti volt, így kiérdemelte a „kelet ázsiai csoda” jelzőt, ezzel szemben az Egyesült Államok évi két-három százalékkal tudta bővíteni a reál GDP-jét. Ma már ez a növekedési ütem nem állja meg a helyét, évi 6-7 %-os, ami így is kedvező. A kínai statisztikák hitelességével és megbízhatóságával kapcsolatban több kérdés is fölmerült mennyire lehet rájuk alapozni. Ahogyan olyan kérdések is megfogalmazódtak közgazdászokban, hogy mennyire tekinthető szabadkereskedelmi jellegű politikának Kína módszere és a külföldi tőke jó hatással van erre az egy gazdaságra vagy hátrány is adódhat belőle hosszútávon? A külföldi közvetlen tőkeberuházások jelentős mértékben hozzásegítik egy adott ország fejlődési lehetőségét, egyidejűleg erősíthetik az ország egyoldalú külgazdasági függőségét, azoktól a külföldi vállalatoktól, akik egy adott ország nemzetgazdaságába bevihetik a negatív világgazdasági hatásokat. A kínai gazdasági

szerkezetátalakítás, olyan exportszerkezet létrehozását segíti elő, ami jövedelmezőbb és kedvezőbb. A fejlődő Ázsia az FDI áramlását tekintve világelső, míg a Kelet-Ázsiába áramló FDI magas szintje köszönhető a Kínába történő áramlás mértékének, amiben Kína a világon a második. (Török, 2020)

8. ábra
Kínába történő FDI áramlásának mértéke

Forrás: saját szerkesztés Statista (2020) alapján

Hongkongba áramlik a közvetlen külföldi működő tőkéből 96,3 milliárd dollár, Makaóba 1,74 milliárd dollárt fektetnek be, ami szintén a tengerparti városrész. Közgazdászok úgy vélik, hogy Kínában alábecsülik az inflációt, a reálnövekedést pedig túlbecsülik. Amiből arra következtetnek, hogy legalább 2% ponttal elmarad a növekedési ütem a hivatalos adatoktól. Hongkong kivételével ráadásul egyik ázsiai gazdaság sem folytat igazi szabadkereskedelmet vagyis fenntartják a különböző vámokat, exporttámogatásokat, mennyiségi korlátozásokat ezek mind befolyásoló tényezők a külkereskedelmükben. A nettó tőkeáramlást is nehéz felbecsülni, hiszen beletartozik, amikor a tőkét kiviszik külföldre (Hongkongba) és az „külföldi” befektetésként tér vissza, beleszámítják a szerződött külföldi adósság törlesztést is. Bevett módszer továbbá a külföldi befektetésű vállalatok esetében, hogy évről-évre veszteséget jelentenek, hiszen a Hongkongban fizetendő adó 15%, a Kínában fizetendő vállalati adó 33%-os, ami kedvezőnek tekinthető, de lényegesen magasabb, mint Hongkongban. Ezért a külföldi multinacionális cégek trükkökhöz folyamodnak, amivel csökkentik a kínai adóbevételeket. Transzferátrépzéssel (transfer pricing) a hongkongi anyacégek átterelik a bevételeiket alacsonyabb kockázatú országokba, vagyis az exportot alulértékelik, az importot pedig

túlértékelik. Kína nem vált függővé az FDI beáramlása által, viszont a működő tőke által bekerülő technológia, ezáltal kikényszerített átadása, a szelektív protekcionizmus, a feldolgozóiparból a szolgáltatások közé emelkedésében, saját termékeinek színvonalának emelésében meghatározó Kína kereskedelmében. (Jordán, 2000)

A külföldi működő tőke hatása többféle lehet a hazai beruházásokra. Nagyon sok előnye mellett, hátrányokat is generálhat. Ösztönözheti az új beruházásokat, lehetőséget teremt új, modern gépek, berendezések beszerzésére, a fejlett technológia elsajátítására. (Halmos, 2003) Viszont létrejöhet a kiszorítóhatása is, vagyis a külföldi cégek kiszoríthatják a helyi beruházásokat. Kínában, az utóbbi évtizedekben az infrastruktúrába fektetett FDI (repülőterek, kikötők, vasutak, erőművek) hatalmas mértékben javították a befektetési környezetet. A kínai cégeknek a legtöbb területen feltudták venni a növekvő versenyt, hiszen a külföldi cégek a technológiai transzfer átadásával, a kínaiak kezébe adták azt a lehetőséget, hogy szinte mára elérték, hogy ugyanolyan magas minőséget képviselve, mint külföldi társaik előállítsanak termékeket jóval olcsóbb áron, hiszen több százmillióra rugó technológiai költséget ők megspórolták a külföldiektől átvett és elsajátított módon.

2.5 Kína hatalmas méretű munkaerő aránya és a világkereskedelem bekebelezése

A kínai parasztok mérhetetlen nyomora és elnyomása indított el egy olyan láncreakciót, ami a felszabadításukhoz vezetett. A XX. század utolsó négy évtizedében a világban soha nem látott urbanizáció vette kezdetét Kínában. A jobb élet reményében vidékről megindultak az emberek a városok gyáraiba. A városokba vándorló kiapadhatatlan munkaerő olyan vonzerőt jelentett a világ termékgyártói számára, hogy az eleinte óvatosan befektető külföldi cégek Kínát olyan helynek kezdték el látni, ahová kitelepítik gyáraikat, hogy a munka és menedzsmentköltséget a lehető legnagyobb optimumon tartsák. (Fishman C., 2008) 2004-ben a kormány felismerte, ha nem hoz intézkedéseket a vidéki emberek panaszaira, a vagyoni egyenlőtlenség a falusi és a városi réteg között olyan méreteket ölt, ami az ország stabilitását veszélyezteti. Amint a falusi háztartások megkapták az engedélyt az üzleti vállalkozások létrehozására, 1986-ra 110.000-re nőtt a kis ipari vállalkozások száma. Hivatalosan minden gazdasági tevékenységet az állam tartott a kezében, de Kínában a parasztgazdák voltak azok, akik elkeseredettségükben kikényszerítették a kommunista és marxista államból azt a jogot, hogy saját vállalkozást indíthassanak. (Fishman C., 2008) „ A kommunisták engedelmessé tették a munkaerőt, a

szervezett munkásságot pedig irányítható egységgé, amelyet folyamatosan lehetett mozgósítani.” (Fishman C., 2008) Az iparfejlesztés következményeként, egykori szántóföldeken gyárak végtelen mennyiségben telepedtek le és a faluból nem ritkán több milliós metropoliszokká duzzadtak, ahol minden készül. A parasztok gazdasági szabadságának engedélyezése hatalmas sikerek örvendett és valóságos vállalkozási láz tört ki. Teljesen új iparágak alakultak ki, egy jó ötletet azonnal lekoppintottak és egy vállalkozásra tíz versenytárs jutott, hiszen mindegyik földműves célja volt, hogy kiegészíthessék a nyomorúságos jövedelmüket. A hibridvállalkozások végtelen száma ekkor alakult ki. A mérleg egyik oldalán az üzletemberek, akik magánvállalkozást alapítanak, tulajdonjog és egy feltörekvő és kialakuló középosztály, a másik oldalon az állam és párhivatalnokok, akik mint rendszabályozók, teljesen távol állt tőlük ideológiai megfontolásból a magántulajdon fogalma. Manapság ezek a hibrid modellek uralják Kínát. Az országban már ekkor rendszerszintű volt a törvények megkerülése, megvesztegetés, másolás, jogellenesség, ami mind azt vetítette előre, hogy a piacra lépő külföldi cégeknek óvatosságnak kell majd lenniük. (Fishman C., 2008) Az 1980-as évek végére az európai és amerikai nagykereskedők utat törtek Kínába, egyre több amerikai gyár zárta be végleg gyárait, míg a világ másik felén nyitották meg sokkal nagyobb számban. Zheijang kínai kis faluból több százézeres gyáróriás és iparcikk előállító város ahová özönlöttek a kínai vándormunkások. Bőripar, amihez hozzátartozott az öv és cipőipar nőttek ki a semmiből, munkások ezreivel, akik óránként 40 centért dolgoztak, a cipők ára sokszor egy dollárnál is kevesebb volt. Folytatódott a zokni iparral, műszálas textíliák, szerszámok, öngyújtó, töltőtoll, édesvízi gyöngykészlet, gomb, házimozsi felszerelések gyártásával, a világ minden tájáról zúdultak be a nagykereskedők köztük olyan cégek, mint a hal-mart, Tesco, hogy vadásszanak az árengedményekre és hús-vér munkásrobotok mérhetetlen sokaságára. Sokszor annyira túltelítették piacaikat, hogy önmérsztették magukat és sorra csődbe mentek. Kína nem azt a típusú gazdasági modellt követte, mint Henry Ford az autóiparban, vagyis a tömegtermelés gazdaságosságát, hanem a másolás művészetét sajátították el folyamatosan kis méretekben. 2004-ben amerikai textilgyártóknak már petíciót kellett beadniuk a Kereskedelmi Minisztériumhoz, hogy korlátozzák a kínai textilipart. (Fishman C., 2008) Scumpeter osztrák-amerikai közgazdász szerint „Gazdasági fejlődésről akkor beszélhetünk, ha az új kombinációk hirtelen lökészerűen következnek be”. A kapitalista gazdaság fejlődését, ő revolúciók sorozatának tudja be, és amelynek középpontjában a vállalkozó áll és a hosszú távú gazdasági fejlődésben játszik szerepet a kapitalizmus pedig „alkotó rombolást” valósít meg.

Kína állampolgárai hamar megtanulták, hogy a jelenlegi jólét bármikor véget érhet gazdasági vagy politikai válság következtében, ezért az ők megtakarítási rátájuk a legmagasabb a világon. Csaknem jövedelmük 40%-át teszik félre. (Kapás, 2006)

2.6 Szupervárosok kialakulása Kínában

Kína városai az ország gazdasági dinamizmusának motorjai ma és ezek közül is kiemelkedő jelentőséggel bír Shanghai, Peking és Shenzen. Amikor Teng által a kínai vezetés megkezdte a reformokat a kiválasztott városi központokban is. Shanghai-t úgy próbálták modernizálni és kiépíteni, hogy az üzletben, pénzügyben és kultúrában is vezető szerepet töltsön be és a mintául nyugati városok szolgáltak, mint London, Párizs, New York. Az infrastruktúra növekedésének finanszírozása hihetetlen munkaerőt és tőkét emészt, fel mégis olyan tempóban épülnek a városok, toronyházak és utak, ami európai szemmel felfoghatatlan. Amerikában kb. hetven évvel ezelőtt úgy oszlott meg az építési költség, hogy 20%-ot tett ki a munkások bére és 80%-ot az anyagköltség. A régi épületek ezért szépek és kidolgozottak az amerikai nagyvárosokban, hiszen volt arra pénz, hogy díszes, részlet gazdag és kifinomult épületeket csináljanak a munkások. Manapság szinte minden épület, felhőkarcoló egyforma az USA-ban, ugyanis a költségarányok most fordítottak és a munkaerő kifizetésére megy el a legtöbb pénz. Nemcsak az építő ipar, hanem a bútorigar is ennek esett áldozatául. Kínában 1\$/ órabér a munkások elvállalják az építési munkát is ezért Kína lett a külföldi építészek álma, hiszen itt bármit megtudnak valósítani, a bútorigar pedig már rég bekebelezték. Lehetetlen felvenni a versenyt a rendkívül olcsó és kimeríthetetlen számú munkaerősereggel. (Fishman C., 2008)

Megjelentek Shanghai-ban a tekintélyes „blue chip” beruházók, vagyis olyan részvények, akik kellően likvidek, nagy a kereskedelmi forgalmuk és a kapitalizációjuk. Közéjük tartozott a Morgan Stanley, szingapúri Capital Land, Deutsche Bank és az ausztrál Macquarie Bank.

Shenzhen, az egykori halászáros érdemelte ki azonban a legelképezetőbb városi átalakulást. ha beszélhetünk kínai sikertörténetről, akkor Shenzhen mindenképpen kiérdemli ezt a címet. Mao Ce-tung halála után, a reformok atyja Teng 1980-ban Shenzhen jelölte ki első kísérleti központnak a „kínai jellegű kapitalizmusnak” és az első SEZ-t vagyis Különleges Gazdasági Övezetet (Special Economic Zone). 1980-ban a hetvenezer lakosú kisváros, 2017-ben 12,53 millió főt számolt. Hongkong azért lett a világ egyik leggazdagabb városa, mert Kína és a külvilág között közvetítő szerepet játszott. Shenzhen hasonló sikerre tört annak érdekében, hogy az expanzió elinduljon önálló gazdasági szabályokat alkothattak, inkubátor terepek, hibridvállalkozások jöhettek létre. Számptalan gazdasági ösztönzöt kaptak, hogy áramoljon be a külföldi valuta, innováció és technológiai transzfer. Shenzhen olyan metropolisszá nőtte ki magát, hogy GDP-je Kínában a negyedik legnagyobb Peking Shanghai, Guangzhou után. Ez a fajta növekedés a városfejlesztésnek és városvezetésnek köszönhető a közel 40 év alatt. A hatalmas léptékű fejlődés nem maradt következmények nélkül, áthatja a várost a korrupció,

túlzsúfoltság, szennyezettség és a munkakörülmények is nagyon rosszak. A fiatal dolgozó nők aránya itt az egyik legmagasabb, hiszen rendkívüli munkamoráljuk, teherbírásuk van és engedelmeseek. A textil, ruha, cipő, melltartó gyártás, amikben ezek a nők dolgoznak, jelenleg és a jövőben is nemzetgazdaságok sorát fogja tönkretenni. (Fishman C., 2008) Mexikóban és a Fülöp-szigeteken nem is olyan rég nagyon jól menő üzlet volt a fürdőköpeny készítés, mára a kínai munkásnők teljesen lesöpörték ezt a piacot, hasonló sorsra jutott Banglades és Srí Lanka, akik kesztyűkészítésben remekeltek és exportjuk Amerikába irányult, miután a kínai munkásnők konkurenciája megjelent kétharmaddal csökkent amerikai exportjuk. Kína sikere korlátozott mértékű volt, amíg a piachoz való hozzáférést kvótákhoz szabták, de mára szinte a legtöbb piaci szegmenst letarolták vagy pedig nagy veszélyben vannak. 2000-ben a SEZ nem részesült több adókedvezményben, gyakorlatilag megszűnt a jelentőségük, a zónán kívüli városrész pedig jelentősen lemaradt, hiszen akik itt dolgoznak havonta 100 yuant (15\$) volt a fizetésük, akik pedig Shenzhenben dolgoztak átlagosan 10,000 yuan bevételük volt. 1986-ban megalakult a Shenzhen Electronics Group és ezzel elkezdődött a fejlesztői, technológiai, kutatói és innovációs központját, vagyis a kínai Szilícium-völgyet. Olyan shenzheni tech cégek székhelye van itt, mint a Tencent, Huawei, ZTE – Kína egyik legnagyobb telekommunikációs cége, BYD – a világ legnagyobb akkumulátorbeszállítója, BGI- egyik legnagyobb genom és génszekvenáló (egyszeri vizsgálattal megállapítják egy DNS sorrendjét és végtelenül sok startup cég gyűjtőhelye. Egyre több a hardware startup cég, robotikával, 3D nyomtatással foglalkozók, biotechnológiával, amíg régen csak termelést helyezték volna ide ki, addig ma már legyártják a prototípust, és ha sikeresek betörve a piacra kezdetét veheti a verseny. (Fishman C., 2008)

2.7 Greater Bay Area

A Gyöngy folyó deltájában ment végbe a világon a legnagyobb urbanizáció, egyben a legnagyobb termék előállító övezet a világon. A kormány terve, hogy az itt lévő városokat megapolisszá olvasztja össze és ezt be is jelentette 2017-ben, ami része a nemzeti stratégiai fejlődési tervnek. Mai adatokat nézve ez 66 millió háztartást jelent a Greater Bay Area-ban és az össz-GDP 1,4 ezermilliárd dollár. New York városában 20 millióan laknak, 1,5 ezermilliárd dollár GDP-vel rendelkezik, láthatjuk a potenciált és lehetőségeket az övezetben. Kína új gazdasági átalakítása, ami eddig az iparra, feldolgozóiparra fókuszált és munkaerő intenzív volt, most az innováció, K+F és szolgáltatás felé haladt a növekvő középosztállyal. Jelenleg a kínai

Szilícium- völgy továbbfejlesztésén dolgoznak, hiszen szakértők szerint nem elég nyitott és vonzó a külföldi befektetők számára, mint az amerikai Szícilium- völgy, amely világszerte vonzza a cégeket. Előrejelzések szerint a két legnagyobb gazdaság 2018 végére Shenzhen és Kanton össz GDP-jüket 2,31 ezermilliárd jüanra teszik és harmadik helyre fog szorulni Hongkong. A K+F szektorba folyó pénzt befektetésként kezelik és nem pedig kiadásként. 2016-ban ugyanis a GDP 0,73%-át fordították K+F-re, ezt az arányt 4%-ra akarják emelni. (Eszterhai, 2018)

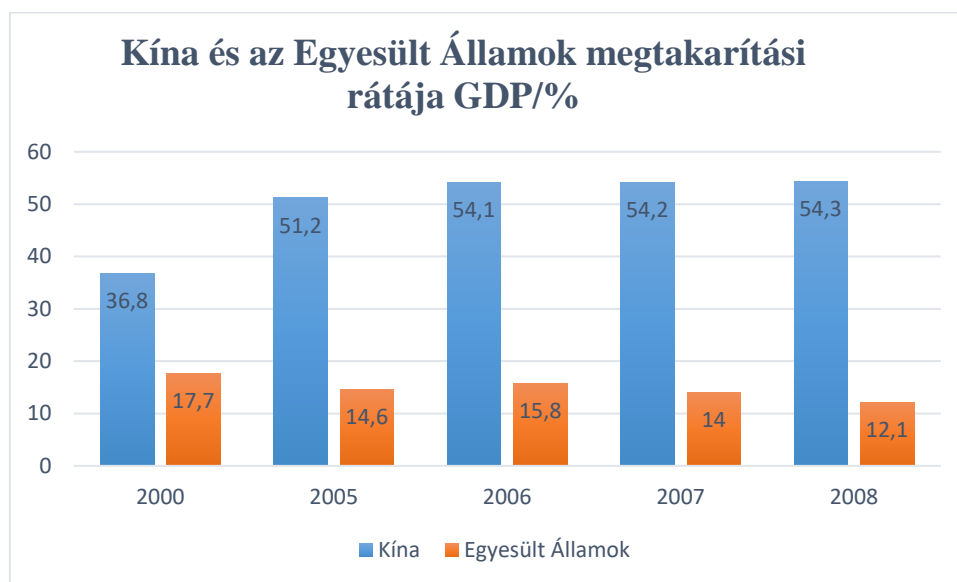
3 EGYESÜLT ÁLLAMOK KERESKEDELMI DEFICITJE KÍNÁVAL SZEMBEN

Trump protekcionista intézkedéseinek legfőbb oka, az amerikai kereskedelmi mérleghiány Kínával szemben, ami behozhatatlan az USA számára. Kínát az elnök a végletekig kizsigerelő, gazdasági ragadozónak nevezte Xi Jinping pedig hangot adott annak, hogy nem tolerálja semmiképp, hogy az amerikai hegemon hatalom veszélyeztesse a nemzeti szuverenitás biztonságát. A kínai exporttöbblet a WTO-hoz való csatlakozásuk óta a negyvenszeresére emelkedett az Egyesült Államokkal szemben, vagyis a teljes amerikai árukereskedelmi deficit felét tette ki. Kína feltartóztatását annyira komolyan gondolta, hogy nemzetbiztonsági kockázattá emelte. (Dobozi , 2020).A gazdaságpolitikával foglalkozók számára David Ricardo angol közgazdász komparatív előnyök elmélete alapján, már régóta köztudott tény, hogy a kereskedelem nem zéró összegű játék, ahogy azt a merkantilisták sokáig hirdették. A komparatív előnyök modellje szerint minden ország akkor jár jól, ha csak bizonyos termékek gyártására végzi, amiben jobb, vagyis ami a komparatív előnye, a többi terméket pedig külkereskedelem útján szerzi be máshonnan. Ez a fajta kereskedelem minél nagyobb volumenű, annál hasznosabb. Tehát a vámok kifejezetten károsak, hiszen megdrágítják az importot, így egyes termékekkel nem éri meg kereskedni. A legnagyobb haszon a szabad kereskedelemben rejlik, főleg olyan gazdag országok esetében, mint Amerika, mert külföldről sok terméket és árut jóval olcsóbban szerezhetnek be. (Török, 2020) 2006 óta Amerika második legjelentősebb kereskedelmi partnere Kanada után, Kína. Az USA-nak Kína a legfontosabb exportpiaca viszont fordított esetben Kína importpiacai között a sokadik Amerika és az Európai Unió, Japán, ASEAN, Dél-Korea és Tajvan is megelőzi. Mindenesetre Kína okolható azért, hogy 2001 óta több mint 3 millió ember vesztette el a munkahelyét az Egyesült Államokban, akiknek jelentős részük a feldolgozóiparban dolgozott és a számottevően középkorú alkalmazottakat beintegrálni más munkakörbe (leginkább a szolgáltatás alapú tudás intenzív, IT és high-tech típusú) szinte lehetetlen. Ami szintén okot ad az aggodalomra, hogy a KNK régen a munka intenzív termékek előállításában remekelt, ezt napjainkban felváltotta a tudás alapú, technológiai, high-tech, elektronikai szolgáltatások növekedési üteme, aminek exportja már túlsúlyban van. A kínai export ma Amerikában elektronikai, számítástechnikai eszközök alkotják és elsősorban már fejlett országokba exportál. (Szunomár , 2012)

3.1 A kereskedelmi egyensúlytalanság okai

Az egymással intenzív külkereskedelmi kapcsolatot kialakító Kína és USA hosszú távon makroökonómiai tényezők alakítják ki a kereskedelmi egyensúlytalanságot. Amerikában a beruházások hosszú ideje magasabbak, mint a belső megtakarítások, ami világszinten is alacsonynak mondható az USA-ban. A kereskedelmi mérleghiány nagyságát a nemzeti megtakarítás és a beruházás volumene közötti differencia határozza meg. A legmagasabb és leggyorsabban növekvő beruházási ráták, ami nettó nemzetközi forrásbevonást jelent és a megtakarítási ráták valamint legnagyobb nettó többletek Kelet-Ázsiában, azon belül is Kínában valósulnak meg. (Farkas, 2011).

9. ábra
Kína és az Egyesült Államok megtakarítási rátája

Forrás: saját szerkesztés Asian Development Bank, OECD (2010) alapján

Kínának rendkívül magas megtakarítási rátája van, ami nagyrészt az ország rossz szociális hálójának is köszönhető. Az egyensúlytalansághoz hozzájárul a túl magas megtakarítása Kínának és az Egyesült Államok nagyon alacsony megtakarítása, ami túlköltekezésük és túlfogyasztásuk eredménye. A dollár nemzetközi kulcsvaluta szerepe az oka a kereskedelmi aránytalanságnak, amíg más országok felhalmozzák a dollárt, Amerika kincstárjegyet exportál. Az amerikai kincstárjegyeket külföldiek, jelentős mértékben kínaiak, japánok felvásárolják. Ennek következtében az Egyesült Államok folyamatosan többet fogyaszthat, mint amennyit megtermel és ez a kulcsmondat. Kína a legnagyobb hitelezője Amerikának, vagyis az amerikai

államadósságot Kína finanszírozza. 2018-ban a GDP 46,6%-a volt Kínának a belső megtakarítása, ami hatalmas kereskedelmi mérlegtöbbletet hoz létre és Kína az USA-ba az árukereskedelmi többlet formájában a belső megtakarításainak egy részét exportálja. Az elmúlt évtizedekben Kína Amerika gazdaságát 1200 milliárd dollárral hitelezte meg, ez a teljes amerikai államadósság mindössze 5%-át teszi ki. Az ázsiai ország lehetővé teszi, hogy a kétoldalú mérleghiány folyamatosan fent maradjon az amerikai állampapírok vásárlásával és alkalmazott beruházásaival. (Dobozi, 2020). Az interdependencia és bilaterális kereskedelem minta példája. Tehát az USA a megtakarítási ráta emelésével tudná mérleghiányát tartósan csökkenteni. Fontos szempont az ikerdeficit megléte, amikor költségvetési hiány egyben folyó fizetési mérleg hiányt is okoz, ami elég vitatott jelenség. A megoldás az államháztartás (költségvetés) kiadásainak csökkentése vagy bevételeinek növelése és ezzel a módszerrel javulna a fizetési mérleg. A fizetési mérleghiány egyenlegét tekintve a külföldiek több részvényt, kötvényt, belföldi céget, állampapírt és valutát vásárolnak, illetve külföldi bankkölcsönökből fedezik egy részét az áru és szolgáltatásimportjuknak. A fizetési mérleghiány mutatja meg azt, ha egy ország a „lehetőségein túl költ”, ugyanis a teljes fogyasztás és beruházás felülmúlja a gazdaság kibocsátását. Az Egyesült Államoknak sikerült a nemzetközi befektetői pozícióját, a folyó mérleghiánynak és a nettó külföldi tőkebeáramlásnak köszönhetően pozitívba fordítani. Ez azt jelenti, hogy ma a külföldi befektetőknek több amerikai aktívájuk van, mint amennyi külföldi tőkéjük az amerikai befektetőknek. (L.Mann, 2003). Ezt államháztartási reformokkal lehetne elérni. A költségvetési hiány a 2017-es évi 779 milliárd dollárról, ami a GDP 3,5%-át tette ki, 2020-ra felkúszott évi 1000 milliárdos deficit, vagyis a GDP 4,9%-át tette ki. Washington olyan vámpolitikai intézkedéseket hozott, amivel sikerülhet a kínai deficit csökkentése. Azonban a helyzet nem oldódik meg, eskalálódik más külföldi beszállítóknál az amerikai piacon, tehát az importnak a földrajzi helyzete módosul, Kína helyett Thaiföld, India, Indonézia, Vietnam lesz a relációs importhelyettesítés területe.

3.2 Kína valutafegyvere Amerikával szemben

Washington és Peking között az egyik legrégebben húzódozó konfliktusforrás a valutaárfolyamok körül zajlik. Amerika hosszú ideje azzal vádolja Kínát, hogy a (renminbi RMB a kínai valuta hivatalos elnevezése vagy másképpen CNY, Chinese Yuan) árfolyamát mesterségesen alacsonyan tartja, amit az exportösztönzés tilt. Kína számos előnyhöz juthatott a rögzített árfolyamon keresztül, amit kutatásomban szemléltetek. (Geröcs, 2017). A gazdaságpolitika

alakításában mindig is számottevő szerepet játszott a valutaárfolyamok tudatos manipulációja, hiszen az alulértékelt valuta segítségével a nemzetközi versenyképességükön próbáltak javítani bizonyos országok. Az USA számára sokáig kedvező volt az a helyzet, amelyben Kína mit feltörekvő fejlődő állam olcsó fogyasztási termékeket importál, ugyanakkor egyben a deficitese folyó fizetési mérleg finanszírozója is. Az amerikai inflációt alacsonyan tartották az olcsó termékek kiemelkedő behozatala és egyben a lakosság jövedelmi reálértékének fenntartásához. (Szilágyi, 2015). A helyzet radikálisan megváltozott a globális egyensúlytalanság olyan méreteket öltött a 2000-es években, amire Amerika próbált minél hamarabb megoldást találni. Az egyik leghíresebb amerikai közgazdász Paul Krugman, úgy értékeli Kína „ragadozó politikát” és merkantilista gazdaságpolitikát folytat Amerikával szemben a mesterségesen magasan tartott külkereskedelmi mérlegtöbblettel és a jüan felértékelését sürgeti, azonban Peking határozottan elutasítja ezeket a vádakot és a rezsim úgy gondolja szuverén joga az árfolyam politikája. A közgazdász szerint az amerikai állampapírok legnagyobb részével rendelkező Kína a kötvényvásárlásaival segített régebben az USA-nak, ugyanis a FED alacsonyan tudta tartani a kamatlábakat a jelenben a kötvényvásárlások hatása kicsi. Napjainkban az elmérgesedő konfliktusban a két nagyhatalom között, Kína rendelkezik egy aduással, ez pedig a dollárban denominált devizatartaléka, aminek csak egy részét, ha piacra dobná a dollár árfolyamára beláthatatlan következményeket okozna. Ennek a bekövetkezésére csekély esély van, de itt világosan kirajzolódik Amerika által egyik leggyakrabban említett probléma, Kína árfolyam manipulációja, vagyis a jüan árfolyamát mesterségesen alacsonyan tartják. Az amerikaiak úgy vélik, mivel a kínai valuta a dollárhoz van, rögzítve szabadon kellene lebegnie, ehelyett irányított lebegésű, azaz mesterségesen alacsony szinten tartják, ami olcsóvá teszi a kínai és drágává az amerikai exportot. Amennyiben az exportáló ország valutáját megfelelő mértékben leértékelik, minden importvámot ellensúlyozni lehet. (Csáky, 2018) 2018 elejétől a vámháború kitörése óta a jüan már 10%-ot veszített az értékéből a dollárral szemben tehát tovább drágulnak hazai piacon az amerikai importtermékek. Ezért előnyt élveznek a kínai olcsóbb termékek az amerikaiak körében a drágább hazai termékek helyett és minden olyan országban, ahol kínai exportárakkal kerülnek versenybe. (Farkas, Új tartalékvaluta rendszer a válság után?, 2009). Kijelenthető az a tény, hogy az Egyesült Államoknak nincs a világon fenyegetőbb versenytársa és kihívója a Kínai Népköztársaságnál. Az amerikaiak szerint a kezdetektől fogva a jüan árfolyamát a kínai kereskedelem növekedéséhez kellett volna igazítani és hagyni, hogy felértékelődjön, ami a kiegyensúlyozott kereskedelem érdeke. Az árfolyamrezsim azonban mesterségesen alulértékelt szinten tartotta a jüant a dollárral szemben, amivel eredményesen támogatta a kínai exportot. Becslések szerint az alulértékeltség mértéke

közel 28,5 százalék annak ellenére, hogy 2015-ben történtek lépések a Nemzeti Valutaalap kezdeményezésére a kínai árfolyamrendszerben a jüan megerősítésére, azonban a liberalizáció, mint ezen a területen is várat magára. (Dobozi , 2020) A deviza tartaléknak egy ország esetében fontos szerepe van a gazdasági stabilitás megőrzésében, infláció féken tartásában és a makro ökonómiai egyensúly helyreállításában. 2018-as adatok szerint a legnagyobb tartalékkal Kína rendelkezik, 3162 milliárd amerikai dollárral megegyező mértékben van pénze más ország valutájában. Ezzel szemben az Egyesült Államoknak mindössze 44 milliárd dollár, ami elég sok kérdést vet fel. (Desjardins, 2018)

Kínának nem érdeke leértékelnie devizatartalékait. A kilencvenes évek közepén még a dollárhoz igazította a jüan árfolyamát, hosszú ideig egy dollár 8,28 jüant ért és plusz mínusz 0,3 százalékos eltérést engedélyeztek. 2005-ben kezdték el óvatosan a jüan árfolyamát felértékelni, de közbeszólt a gazdasági válság 2008-ban és újra fixálták az árfolyamot. A köztes időszakban 17 százalékos erősödött a jüan nominális szinten. A reform azonban lassú, 2010-ben a Kínai Központi Bank a rugalmas árfolyam politikára tért át. A pekingi kormány kerüli a gazdaságpolitikára destabilizáló lépéseket és a valutapolitikában is igyekszik fokozatos, óvatos döntéseket meghozni. A leértékelések félő, hogy tőkekimenekítéssel járnának, ami vonzza magával a külföldi beruházók elriasztását a befektetésektől és az állami adósságbuborék kidurranását kockáztatná, hiszen az állami vállalatokat számottevő dolláralapú eladósodottság jellemzi. A belső megtakarítások mérséklődtek az utóbbi években, a gazdaság pedig lassuló tendenciában van, a népesség ugyanis elöregedik az egyre jelentősebb számú középosztály fogyasztási kedve egyre nagyobb. Az árfolyam manipuláció a kínai gazdaság rendkívüli versenyképességének okozója, a hatalmas külkereskedelmi aktívumnak és növekvő GDP-nek a forrása. A hátránya azonban, hogy a kínai társadalom nagy része nem tud felzárkózni jövedelem szempontjából egy magasabb életszínvonalra. Kína a közeljövőben nem kíván változtatni kereskedelmi és árfolyam politikáján, hiszen gazdasági növekedésének egynegyede egyre növekvő kereskedelmi többletéből adódik. Számukra az alulértékelt árfolyam a gazdasági növekedésük forrása és hatalmas állásteremtő szubvenció. Amíg azonban Kínában kimeríthetetlen munkahely áll rendelkezésre, a világ többi részén nekik köszönhetően egyre nagyobb a munkanélküliség. A jegybanki intervenció a dollár pénzkínálatát nem csökkenti, ami a kereskedelmi partnerek valutája, mivel a dollárban felhalmozódott tartalékokat arra használja fel, hogy amerikai állampapírokat vásároljon és a hitelből élő, a világon a legjobban eladósodott Egyesült Államokat finanszírozza. Az ázsiai országok tudatosan alulértékelik a dollárral szemben az árfolyamukat így sikerül bevonzani a hazai és külföldi tőkét. Kialakul a tartós folyó fizetésimérleg többlet, így a központi bankok Ázsiában dollár milliárdokat halmoznak fel. Megéri nekik ez a halmozás, ugyanis állampapírokat vesznek rajta. A szakértők véleménye is megoszlik Kína árfolyam manipulációján, egyesek úgy vélik, globális egyensúlytalansághoz vezet mások szerint az Egyesült Államok nagyobb jelentőséget tulajdonít az árfolyam-korrekciónak, mint kellene. (Gábor, 2009). Az idők folyamán a tapasztalat és kutatások is azt mutatják, hogy egyes országok valutáinak felértékelődése pl.: japán- jen, német-márka- esetében nem mérséklődött a fennálló hiány. A probléma az, hogy „Kína kereskedelmi többlete és az USA kereskedelmi hiánya végső soron a megtakarítások és a beruházások egyensúlytalanságát tükrözi.” (Csáky-2018) Kína mára kiérdemelte Amerikától, pontosabban

elnökétől, Donald Trumptól az árfolyam manipulátor jelzöt. Ugyanis árfolyam politikája exportösztönző tevékenységnek bizonyul, ami a WTO alapelveivel ellentétes, burkolt kereskedelmi ösztönző eszköznek minősül, a hazai kereskedelmi szektorokat védi, ez a szabad kereskedelmi eszmékkal szembe megy. Ben Bernanke a Federal Reserve egykori elnöke szerint „a kínai árfolyam-mechanizmusba történő beavatkozás közgazdaságtani értelemben nem más, mint egyfajta állami támogatás.” (Plajner, 2017) Kína ezeregyszáz milliárd dollár amerikai állampapírt birtokol, amennyiben a kereskedelmi háborúban nem sikerül megállapodni és Peking a dollártartalékok csak egy részét piacra dobna, bármikor padlóra tudná küldeni a dollárt, viszont ez senkinek nem kedvez, főleg nem Kínának, a jüan árfolyama azonnal felértékelődne. Az USA világszinten alacsony és egyre csökkenő megtakarításai nem segítenek a 26,95 milliárd dolláros államadósság felszívásában, az egy főre eső államadósság 69064 dollárra emelkedett 2019-ben (Duffin, 2020). ami az amerikai GDP 70%-át teszi ki, ezt csak külső forrásból tudják finanszírozni, amit csak addig tudnak megtenni, amíg a külső finanszírozók hajlandóak erre. Mivel Kína még rá van utalva az amerikai exportpiacra, ezért érdekelt abban, hogy finanszírozza az amerikai gazdaság túlköltekezését, de ez idővel megváltozhat. (Dobozi , 2020)

3.3 Árnyékbankrendszer és a kínai adósság növekedése

A dollár szerepe vitathatatlan, a legfontosabb és legelterjedtebb kulcsvaluta és tartalékvaluta. Az Egyesült Államoknak nagyon sokáig kedvezett, egyrésztől többet fogyasztott, mint amennyit termelt és többet tudott importálni, mint amennyit exportált. A komparatív előnyökkel bíró kínaiak kiszolgálták az amerikaiak keresletét, azonban saját igényeit nem bírja finanszírozni Kínától emiatt hitelben, vásárol részben. A kereskedelmi mérleg egyenlegének divergálásához a kínai és amerikai monetáris és gazdaságpolitika is felelős. A két nagyhatalom relációja Amerika szemszögéből nézve rekorddeficitet eredményez a folyó fizetési mérlegben, valamint megtakarításaikat is visszafogják. (Farkas, Új tartalék-valuta rendszer a válság után?, 2009). Kína pénzügyi szektora fejletlen, a nagybankok jelentős része állami tulajdonban van, valódi kereskedelmi bankok is funkcionálnak, de az állampárt direktíváinak meg kell felelniük. Kína szempontjából a kölcsönös függőséget az ázsiai országoktól átvett exportorientált gazdasági modell és a valutatartalékai felhalmozásában közrejátszott árfolyam politikája, lebegtetett valutája okozza. (Dobozi, 2020). Napjainkban Kína egyre nagyobb külső és belső súlytalanságokkal néz szembe a gazdaságban, hiszen rejtett adóssága jelentős méreteket ölt, habár az árnyékbank rendszerük folyamatosan szorul vissza és a cél az átlátható hitelezés, a becsült államadósságuk a hivatalos 47 százalék körüli GDP arányosan, az IMF friss becslése szerint viszont ez az arány minimum 75 százalék. Jelentős adósság állományuk az árnyékbank rendszerüknek is köszönhető, hiszen Kínában az állami bankok az állami vállalatoknak szeretnek hitelezni, a magántársaságok, hogy hitelhez jussanak kénytelenek voltak az árnyékbank rendszerhez fordulni, több millió ügyfélnek hiteleznek a kínai árnyékbankárok. Az árnyékbankrendszer a hagyományos bankrendszeren kívüli hiteltranszformációt végző pénzügyi intézmények halmaza. Valójában hatalmas kockázatot és rizikót jelentenek, átláthatatlanok és tovább nehezíti a rendszer működését, hogy a hitelt felvevő szereplők hivatalos hitelintézetektől kapnak tőkét, de nem hagyományosan értelemben vett adósok, ezért a kínai bankrendszernek hatalmas kockázatot jelentenek és számottevően hozzájárulnak a kínai adósság állomány növeléséhez. (Kecskés, Bujtár, 2017)

4 TECHNOLÓGIA TRANSZFER

4.1 A ritkaföldfémek jelentősége Amerika és Kína innovációs technológiájában

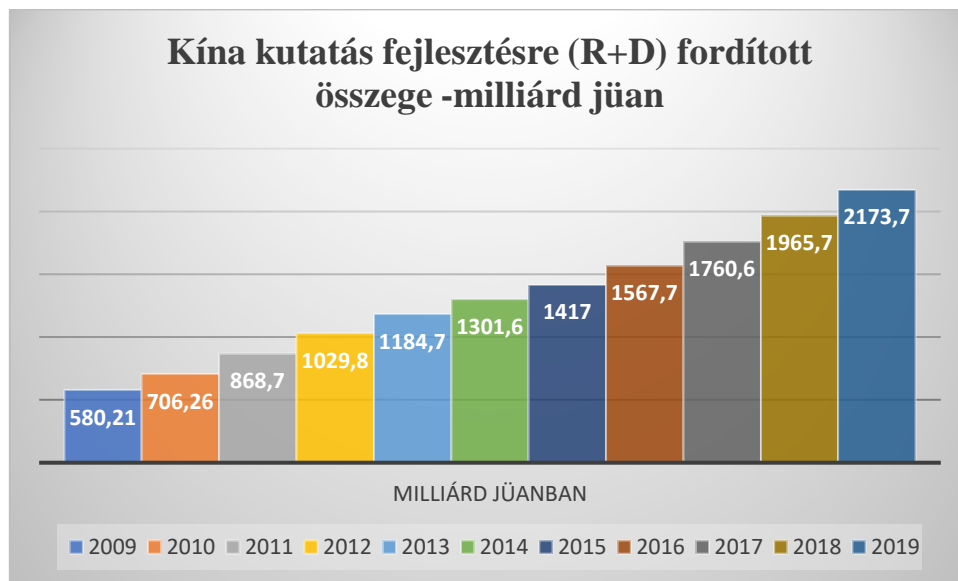
Kína az elmúlt negyven évben nem csak gazdaságilag ért el kiemelkedő eredményeket és lett az Egyesült Államok kihívója, mint új szuperhatalom, hanem a technológiában és innovációban is tehát minőségi értelemben Amerika versenytársa lett. Teng Hsziao-ping, akit a világ egyik legnagyobb stratégájának tartanak számon, aki már 1980-as években felismerte az információs technológiában rejlő lehetőségeket és sikerült elérnie tudatosan, hogy a nyersanyagok kizárólagos kitermelője legyen az ország, ami a modern technológiai eszközök gyártásához elengedhetetlen és a pekingi kormány elérte azt, hogy ezeket az eszközöket Kínában gyártsák. Az Amerikai Egyesült Államok folyamatosan csökkentette a ritkaföldfémek kitermelését, a bányáikat környezetvédelmi okokra hivatkozva sorra zárták be, addig Peking, akinek a környezetszennyezés a legutóbbi évekig nem sokat számított, hiszen Kínának hatalmas szerepe van a környezet szennyezésben, igyekezett a globális felügyeletet megszerezni a ritkaföldfémkészlet térnyerése fölött, ami biztosítja a technológiai fölényt. Kína ma már olyan mértékben domináns a ritkaföldfém készlet birtoklásában, hogy 93 százaléka az elemcsoportnak az országban koncentrálódik.

A ritkaföldfémeknek akkorra jelentősége van, hogy nélkülözhetetlen a megújuló energiaforrások előállításában (szélturbina, napelemek, zöldtechnológia), hadiiparban a tengeralattjárók, rakétavezérlő rendszerekben, ez is hozzájárult az utóbbi egy-két évtizedben a kínai katonai költségvetés kétszámjegyű növekedést produkált, Washington egyre nagyobb aggodalmát fejezi ki a kínai haderő fejlesztésével kapcsolatban és elutasítja a fegyverembargó feloldását. A csúcstechnológiában (okos telefon, robottechnológia, orvosi eszközök, 3D eszközök) a modern ipar technológia széles vertikumát (akkumulátorcellák, mágnes ipar teljes ellátási lánc) már Kínába települt, elektromos járművekben megkerülhetetlen a ritkaföldfém, hiszen amíg egy hagyományos gépkocsiba 0,45 kg ritkaföldfémeket használnak fel, egy elektromos autóba ez az arány 4,5 kg. Kína teljes mértékben kihasználja az ezzel járó fölényt a világ többi országával szemben, ugyanis 2005-ben fokozatosan lecsökkentette az exportkvótáját a fémnek és számos külföldi vállalatnak kellett áttennie termékei gyártását Kínába, hogy folyamatos hozzáférést biztosítsanak a fémekből. 1990-ben Kína a ritkaföldfémeket „védett és stratégiai jelentőségű ásványnak” minősítette. Ezzel a döntésével a külföldi befektetők csak közös vállalkozásban kínai cégekkel együttműködve vehettek részt a ritkaföldfémek felhasználásában. A világ mágnes gyártásának szignifikánsan 90 százalékát 1998-ban Amerikai, Japán és az Európai Unió adta. Az USA-ban a bányák bezárásával a mágnes ipar résztvevői mind Kínába települtek. (Hajnal, 2020)

4.2 Kutatás + fejlesztésre fordított összegek

Az elmúlt évtizedekben Kína oktatás és kutatás fejlesztés terén kiemelkedő eredményeket mutatott fel. A felsőfokú tanintézetek hallgatóinak 2000 években 5,6 millió volt az arányuk napjainkban 23,1 millióra nőtt, a frissen végzett diplomásoké 950 ezerről 6 millióra nőtt, csaknem 1,27 millió kínai diák tanul külföldi egyetemeken köztük az Egyesült Államokban és 93 százalékuk nem ösztöndíjjal, hanem otthonról támogatják őket. A kutatás fejlesztésre felhasznált kiadások kimagaslóak, 99 milliárdról 861 milliárd jüanra növekedett, ez az adott év GDP-jének 1,8 százalékát teszi ki, Kína 2020-ra a GDP 2,5 százalékát tervezi K+F-re költeni az USA 2,74 százalékot költ, a bruttó gazdasági teljesítményéből a két nagyhatalom egyre jobban közelít egymáshoz ezen a területen is.

10. ábra
Kína kutatás fejlesztésre (Research and Development fordított összege
milliárd jüan

Forrás: saját szerkesztés Statista.com (2020) alapján

Rendkívül dinamikusan fejlődött az innováció, kutatás fejlesztés és minőségi kutatás felé tett lépésekkel. Kína 2019-ben már 2173,7 milliárd jüant költött kutatás fejlesztésre. Legfrissebb adatok szerint Kína még jelentősen le van maradva az Egyesült Államoktól, és reálisan 10-15 év szükséges a felzárkózáshoz azonban a világban a legtöbb új szabadalmi kérelmet itt nyújtják be és értékes ösztöndíjakat kínálnak fel a külföldről hazatért kutatóknak. A célok megvalósításához az ipart újra kell strukturálni, beruházás helyett az innováció vezérelte gazdaságban rejlik a potenciál. High-tech gyártásban Kína második helyen szerepel, USA-tól nem sokkal lemaradva és világelső a high-tech termékek exportjában. (Tálas, 2012)

4.3 Amerika szellemi tulajdonjog védelme Kínával szemben

Donald Trump amikor elindította a kereskedelmi offenzívát Kína ellen, az egyik legsarkalatosabb oka volt a döntésének az Egyesült Államok technológia transzfer védelme és Peking szankcionálása és korlátozása az amerikai szellemi tulajdon ellen fennálló tartós és széleskörű támadások kivizsgálását. Az USA fehérházi kereskedelmi képviselője minden évben kiadja a Special 301 Reportot, ami a szellemi tulajdon aktuális helyzetét vizsgálja a világban.

Akik potenciális kockázatot jelentenek, úgynevezett Priority Watch List-re kerülnek, ez jelzi az amerikai befektetőknek, ha egyenlőtlenek a piaci feltételek, illetve ha a szellemi tulajdon jog érvényesítése hiányzik. (Pálvölgyi-Polyák, 2019). Az USA szempontjából Kína megfigyelés alatt áll, ugyanis több területen problémás pl: az állami beavatkozás túlzottan nagy szerepe a magánszektor technológia transzferjébe, szellemi tulajdon védelmének hiánya, ígért reformlépések és a megfelelő nyitás elmaradását. Trump egyenesen nemzetbiztonsági kockázattá emelte a szellemi tulajdon lopását. A kínai vállalatok a kínai rezsim aktív részvételével kényszerítik az amerikai vállalatokat technológiájuk átadására. Becslések szerint Amerikának évi 600 milliárd dollárba kerül a szellemi tulajdonuk ellopása Kína részéről. A kínaiaknak a több száz milliárdos külföldi technológia elsajátításával, sokkal egyszerűbb termékeiket rentábilis áron adniuk, hiszen megspórolnak a technológia transzfer adaptációval rengeteg pénzt. (Boros,Kolozsi, 2019). A szellemi tulajdon adaptációja rendkívül széles spektrumot ölel fel: amerikai divattervezetek, filmek, videó játékok hamisítását, saját technológiák, szoftverek eltulajdonítása, szabadalmi jogok megsértése. A kínai cégek az amerikai gazdaság minden szegmenséből lopnak el üzleti titkokat: autógumi, gépkocsik, úrkutatás, chipgyártás, ipari szoftverek, biotechnológia, gyógyszerek, elektronikai eszközök. A jogtalan adaptáció Kína részéről tompítja az USA gazdasági növekedését, számtalan munkahely kerül veszélybe, gyengíti a katonai képességeket és a versenyelőnyt. Számtalan jogtalan kereskedelmi lépése derül ki a kínai rezsimnek. Az US Steel a kínai hackereket azzal gyanúsította meg, hogy a könnyű acél gyártásával kapcsolatos technológiát ellopják, és kínai acélgyártók kapják meg az üzleti titkot, a kínai SMIC chipgyártót beperelte az amerikai Micron ugyanis technológia lopásért. A legelterjedtebb a Huawei elleni botrány, amelyben az amerikai Telecom szellemi tulajdon eltulajdonításával vádolják, a kínai állambiztonság egyik ügynökét kellett 2018-ban letartóztatni, mert a GE Aviation repülőgép technológiát próbálta ellopni, az F-15 vadászgép és az Űrsikló dokumentumai is a lopások között szerepelnek. A kínai kiberbiztonsági törvény szerint az a biztonságos és ellenőrizhető szabvány, amely arra kényszeríti a Kínában működő vállalatokat, hogy a szoftverek és adatokat a védelmek jegyében a szellemi tulajdonokat a kormány elé tárják, majd az adatokat helyben tárolják. Az amerikai vállalatok közül többen sikeresen felléptek a kínai bíróságokon a szellemi tulajdon lopása ellen. (Newsham, 2019)

4.4 5G technológia kiépítése Kína által és várható következményei

Az információtechnológia terén jelenleg az 5G hálózatok kiépítése és kifejlesztése jelenti a csúcstechnológiát és egyben a beláthatatlan információáramlásnak a megszerzését, ami a világ összes globális szereplőjével szemben kiemelkedő előnyt jelent. Ebben jár az élen a Kínai Népköztársaság, amely olyan explicit politikai, társadalmi és gazdasági előnyökkel menetel a technológiában lemaradó államokkal szemben, ami jelenleg megbecsülhetetlen. Az Egyesült Államok, mint regnáló nagyhatalom azonnal megtette azokat a lépéseket Kína ellen, amiktől fenyegetve érzi hatalmát és a nemzetbiztonságot. Az USA nemzetbiztonsági szakemberei próbáltak mindent megtenni annak érdekében, hogy az 5G fejlesztések globális infrastruktúra fejlesztései ne Kína kezébe kerüljenek, szakértők szerint ugyanis Washingtonnak és szövetségeseinek a nemzetbiztonsági érdekei sérülnek és veszélyben vannak, amennyiben Kína felügyelné az 5G rendszert. A Trump adminisztráció a Huawei kínai telekommunikációs vállalat, illetve a ZTE ellen tilalmat rendelt el, az ezek gyártotta chippek és bizonyos alkatrészek amerikai forgalmazását megtiltotta. (Dobozi , 2020). A Szövetségi Nyomozó Iroda indított a Huawei ellen 2019 elején nyomozást, azzal gyanúsítja a világ második legnagyobb okos telefont gyártó vállalatát, hogy ipari-kereskedelmi titkokat lop el és károsítja meg amerikai üzleti partnereit továbbá a T-mobile okos telefonok tesztelésére használt technológiát ellopja. Washington további félelme a többi országgal, hogy a Huawei berendezéseivel kémkednek a kínai hatóságok, hiszen a Kínai Kommunista Párttal és a katonai hírszerző szervekkel szoros viszonyt ápolnak. Amerika nemcsak Kínával szemben maradt alul az 5G technológia kifejlesztésében, két európai gyártó, a Nokia és az Ericsson is megelőzte a hálózat kiépítésében. A Huawei jelenleg még nem rendelkezik saját operációs rendszerrel, azonban Amerikával kialakult konfliktus miatt ez csak idő kérdése. Globális szankcióhadjárat indult el, Amerika mellett Japán, Új-Zéland, Ausztrália és Tajvan is csatlakozott a Huawei ellehetetlenítéséhez és sorban jelentik be nemzetbiztonsági veszélyre hivatkozva, hogy területükről kitiltják a kínai óriásvállalatokat. Peking minden olyan képességgel rendelkezik, ami ahhoz szükséges, hogy a világ nagyhatalmi pozíciójáról letaszítsa Amerikát, a ritkaföldfém készlet birtoklása az 5G technológiával párosulva ez az a kínai fölény, amely a háború valódi oka. Az 5G technológia a legmodernebb és legkorszerűbb minden területen digitalizált társadalom alapjait teremti meg, ami a termelés, közlekedés, hadügy, kommunikáció területen egy teljesen új minőségre és csúcstechnológiára tér át az emberiség, amelynek hatásaival még senki nincs tisztában. A mesterséges intelligencia (AI6) amely műszaki-gazdasági paradigmát változtat meg, robotizálás, automatizálás, chipfejlesztés végtelen lehetőségei tárulnak fel, és amelyektől a

termelés optimalizálását és látványos termelékenységre emelkedést várnak. A hegemoniához ragaszkodó Amerikának minden oka megvan a félelemre, hiszen a Huawei eladásoknak 2018 negyedik negyedében sikerült megelőznie az Apple-t, ugyanis az Apple eladásai 30 százalékkal csökkentek ebben az időszakban, addig a Huawei eladásai növekvő tendenciát mutattak. 2019 első negyedében pedig 50 százalékkal több készüléket tudott eladni, mint az előző évben. A Huawei eladások meghaladták a 100 milliárd USD-t. Amerika export és technológiatranszfer korlátozásokkal próbálja meggátolni, hogy kínai cégek csúcstechnológiás chipeket tudjanak importálni és hazai chip gyártóbázist alakítsanak ki. (Szénási, 2019). Az ázsiai ország bizonyos szegmensekben évtizedes lemaradásokban vannak és ez így van a chiptechnológiával is. 2019 májusában az amerikai Kereskedelmi Minisztérium megtiltotta a kínai telekommunikációs cég és kapcsolódó vállalatai számára az amerikai technológia átadását, többször megkerülte ezeket a szankciókat a Huawei, ezért engedély köteles minden olyan félvezető eladása a kínai óriás vállalatnak, amelynek létrehozásához amerikai szellemi tulajdont, tudást felhasználtak és hasonlóan járt el a SMIC kínai chipgyártóval is, engedélyhez kötött a velük való kereskedelmi kapcsolat. Lehetetlen amerikai technológia nélkül modern chipeket létrehozni, a félvezetők importja Kínában az évi 300 milliárd dollárt is meghaladja, ami a kínai behozatal 15 százaléka, egy embargó Kínára nagy technológiai csapást mérne, hiszen napjainkban chip nélkül semmilyen technológiai eszközt nem tudnak legyártani. Kína rendelkezik az ehhez szükséges nyersanyaggal, Amerika pedig a legyártásukhoz és felhasználásukhoz szükséges tudással. A chipgyártás jelenleg a legnagyobb technológia és tőkeigényes iparág és ebben a szektorban a legjelentősebb a kutatás-fejlesztési ráfordítás, Amerika (Intel) vezető a világ chipgyártási szegmensében Dél-Korea (Samsung) mellett. Egy nagyobb amerikai félvezető forgalmazónak akár 16 ezer beszállítója is lehet, emiatt akar Peking minél hamarabb függetlenedni ebben a szektorban is, hatalmas összegeket fektet ebbe a területbe, ugyanis 2025-ben elakarja érni, hogy hazai forrásból elégítsék ki a belső kereslet 70 százalékát. (Mészáros R., 2020). Az Egyesült Államok indította el és kezdeményezte a technológia háborút, de ez a helyzet az amerikai vállalatoknak sem előnyös, ugyanis a 70 milliárd USD, amelyet a Huawei alkatrészekre és tartozékokra költött, abból 11 milliárd USD az amerikai vállalatokat illette meg. (Szénási, 2019) A Deutsche Telekom vezetői szerint a Huawei ellen kirobbantott szankciók és korlátozások két év hátrányt jelentek az európai 5G hálózat kiépítésében és ez az európai gazdaságnak rendkívül nehéz helyzet lenne, hiszen Európa gazdasága mind Kína mind USA tekintetében jelentősen kiszolgáltatott. Napjainkban az ügy ott tart, hogy Washington egy látszólagos enyhítést engedélyezett a Huawei-nek és 90 napra felfüggesztette a meghozott rendeleteket, azonban végül szigorítottak és az amerikai

kormányzat 2021-re meghosszabbította az embargót. A Huawei legfontosabb amerikai partnerének a Googlenak is megtiltották, hogy üzleteljen Kínával így a kínai vállalat „Google mentes” Androidot kényszerül használni és saját szoftverét tette az eszközökre, ami közel sem olyan fejlett, mint a Google és minden olyan technológiával tiltott a közvetlen kereskedés, amely bármiféle amerikai szabadalmat tartalmaz. A Huawei nemcsak mobilgyártó, hanem távközlési hálózatok kiépítője, beszállítója, közel 170 ország tartozik a partnerei közé. Az USA-nak a kínai termékek kitiltása és a számottevő szankciók és vámok meghozatala az ázsiai ország megfélemezésére a megoldás a globális koalíciót létrehozása lenne és az összefogás Washington szövetségeseivel. Azonban Európa megosztott és azon belül Németország, akivel Kínának a legszorosabb a gazdasági kapcsolata, nem fogja beáldozni gazdasági érdekeit Amerika miatt, Japán pedig egyensúlyozó politikát folytat, egyik nagyhatalommal sem szeretne konfliktust, mindkettőhöz szoros érdek viszony fűzi. Az intézkedések meghozatalával a hálózatokhoz való hozzáférés, szervizelés, javítás, fejlesztés is sokkal nehezebb lesz, de akár a gyártás ellehetetlenítéséhez is vezethet az önkényesnek nevezett amerikai embargó, ami a Huawei teljes bukását előrevetítheti.

4.5 Made in China 2025

Kínát arra készítetik az egyre jobban feltörekvő dél-kelet ázsiai nemzetek, akik olcsó offshore gyártási lehetőséget kínálnak az egyre fokozódó versenyben, hogy elmozduljon az innováció alapú modell irányába illetve korszerűsítse meglévő ökoszisztémáját és fókuszáljon a környezetvédelemre és a fenntartható gazdasági fejlődésre. A Made in China 2025-ös kezdeményezés az Ipari és Információs Technológiai Minisztérium (IITM), a Kínai Műszaki Akadémia 150 szakértőjének bevonásával dolgoztak ki, ami két és fél éven keresztül tartott. Céljuk többek között a kínai ipar átfogó korszerűsítése és a német kormányval való hatékony együttműködés „Ipar 4.0” segítségével. A program középpontjában a kínai innováció alapú ipar átalakítása és a mennyiség helyett a minőségi szolgáltatásokra, termékekre helyezik a hangsúlyt, mindezt összhangba hozni a zöldtechnológiával. 2020-ig 40 százalékra, 2025-ig pedig 70 százalékra tervezik a hazai forrásból megvalósuló alkotóelemek és alapanyagok felhasználását és nagy erővel támogatják a gyártási innovációs központok létrehozását, 2025-ig 40 központ megvalósulása van tervben. (Bánhidi, dátum nélk.)

Szerepel a tervek között a csúcstechnológia kifejlesztése, a kínai piachoz való hozzáférés külföldi technológiáért cserébe és a szellemi tulajdon felhalmozása. A legfontosabb szempont

a technológiai perspektívák mellett az a mérföldkő, amivel Kína világszerte a vállalatok és az egyéni fogyasztók virtuális gyárává válhat, képes lesz olyan digitális ökoszisztémát megalkotni, amelyben összeköti a globális fogyasztói bázist a modern logisztikával és a gyors gyártási folyamatokkal. Az ipari szegmensben 2025-ig 10-ről 20 százalékra növelné a GDP bővülési potenciálját. (Magyarország Nagykövetsége Peking, 2020) Számos ágazatban világszerte számíthat az ázsiai ország, főként a hatékonyság vezérelt, fogyasztóközpontú szegmensben (vasúti berendezés, szél, napenergia, híradástechnika), ami a kedvező kormányzati politikának köszönhető, ugyanakkor azonban a tudományalapú innovációban és technológia területén még le van maradva (légi közlekedés, autóipar, gyógyszeripar, félvezető-tervező). Nem tudta kihasználni azt a lehetőséget, ami ahhoz szükséges, hogy a világpiacra versenyképes termékeket és szolgáltatásokat állítson elő. A Fáklya Program (csúcstechnológiás iparosítási program), amit 1988-ban indítottak el a világ egyik legsikeresebb vállalkozói programjaként tartanak számon, olyan támogató háttérrel próbál kialakítani a vállalkozások, start-upok számára, mint az irányított tőkealapok, innovációs klaszterek, technológiai inkubátorok. A legismertebb innovációs klaszter az amerikai Kalifornia államban található Szilícium-völgy, a kínai Szilícium-völgy a Peking Haidian kerületében található (Zhongguancun) legmagasabb kockázati tőkebefektetést vonzó régió a világban, a félvezetők, számítógépes szoftverek hazája. A második régió azonban Peking, ami a tőkebefektetéseket illeti, ami azért kiemelten fontos, mert a kisvállalkozások támogatásában fontos szerepet játszik, hiszen a bankrendszer a nagyvállalatoknak hitelez. (Bánhidi, dátum nélk.) Egy dolog biztos, Kína a kulcsfontosságú iparágakban elérheti a vezető szerepet és a globális értékláncokba történő fokozatos integrációt. Kína eddigi sikerei sok esetben az utánzás, másolás stratégiáján alapult. A kínai vállalatok nagyrészt szabadon működhetnek a külföldi piacokon, fordítva a külföldi vállalatok előtt nagyrészt elvannak zárva a piaci területek. Az ambiciózus ázsiai országnak sikerült elérnie, hogy alacsony költségű, fejlődő országból, sok szempontból fejlett ország lett, növekvő bérekkel, 800 milliós létszámú középosztállyal és fejlett innovációval. 2017-ben 10 milliárd kínai jüan (1,3 milliárd euró) támogatást jelentett be az Államtanács a terv megvalósításához, Nemzeti Félvezető Beruházási Alapot hoztak létre 300 milliárd jüan befektetéssel, az ipari robotok 70 százaléka a nemzeti forrásokból valósuljon meg, ez a cél 2025-ig tehát a stratégiák megvalósulását az állam írja elő. Eközben Kína az űrprogramjában is egyre jobban az élre tör, 2019 júliusában fellőtték a kínai Mars szondát és amennyiben 2021 februárjában sikeresen célba ér, Kína az Egyesült Államok és Szovjetunió után a harmadikként működtessen űrjárművet a Marson és ezzel meghatározó űrhatalommá váljon.

5 Összegzés

A három éve tartó kereskedelmi háború az Egyesült Államok és Kína között az elnökké választás újabb négyéves időszakát elvesztő Donald Trump kudarcával lezártnak tekinthető ez az időszak. Az új demokrata elnök Joe Biden külgazdasági döntéseit a jövőre nézve Kínával, még nem tudhatjuk, milyen irányt vesz, folytatja elődje protekcionista, merkantilista gazdaság politikáját vagy a pekingi kormánnyal a békés együttműködésre törekszenek. Az első hipotézisemben azt állítottam, hogy az Egyesült Államok kereskedelmi deficitje Kínával szemben az amerikaiak túlfogyasztásának és alacsony megtakarításának köszönhető. Donald Trump nem vette figyelembe, amikor megvádolta Kínát az amerikai mérleghiány okozójaként, a kialakult kereskedelmi deficit mélyebb, makroökonómiai fundamentumait, azt a széles megtakarítási-beruházási rést, amit a trendszerűen alacsony megtakarítási ráta okoz az Egyesült Államoknak. A Trump-adminisztráció mérlegkorrekciót tervezett, azonban csak Kínára koncentrált. Ugyanakkor a Kínával szembeni vámprotekciónizmus nem csökkenti tartósan és jelentősen a teljes amerikai kereskedelmi hiányt, csupán relációs, földrajzi helyzetét módosítja. A Kínában működő Amerikai multinacionális vállalatok hatalmas eladásai a kínai belső piacon, a szolgáltatás-kereskedelemben meglévő amerikai többletet és a Hongkongon keresztül történő re-exportot, láthatjuk, hogy az Egyesült Államoknak inkább többlete van Kínával szemben, mintsem deficitje. Az előidézett kereskedelmi háborúért az Egyesült Államok magas árat fizetett (bizonytalanabb beruházási környezet, elmaradt növekedés, magas fogyasztói árak, növekvő agrártámogatás). A kétoldalú háború okozta károk hatással vannak a világkereskedelmi szervezetre, a globális értékláncok destabilizálása és a diszkriminatív kereskedelempolitika fokozódására. Azonban az Egyesült Államoknak jogos panaszai vannak Kínával szemben az ázsiai ország illegális exporttámogatásától kezdve a technológiabeszerezésen és zárt belső piacig bezárólag. (Dobozi , 2020) Második hipotézisemben azt állítottam, Kína mesterségesen alulértékelt jüanja és az amerikaiak szerinti felértékelődése a valutának, nem oldaná meg az Egyesült Államok Kínával szembeni deficit csökkenését. Valóban hozzájárul a kínaiak jelentős versenyképességének növekedéséhez, a bővülő GDP-hez és a rendkívüli külkereskedelmi aktívumhoz az alulértékelt jüan, ugyanakkor inflációgerjesztő hatással bír és gátolja a kínai társadalom jövedelmi felzárkózását. Az amerikai vezetés azt várja a jüan felértékelődésétől, hogy több és új munkahelyek teremtenének, az amerikai cégek versenyképesebbé válnának és mérséklődne a deficit. Elemzők szerint az árfolyam korrekciója téves feltevés, ugyanis több történelmi tény is alátámasztja, hogy sem a

japán jen sem a német márka felértékelése nem szolgálta a bilaterális kereskedelemben fennálló hiány csökkenését hosszú távon. A probléma nem Kína árfolyam manipulációjában keresendő, hanem a túlzott kínai megtakarítás és túlzott amerikai költekezés együttesében, ami kompromisszum és megoldás nélkül az egyensúlytalanság nem fog megoldódni. Kína rugalmas árpolitikára való áttérése hasznos lenne a pénzügyi stabilitás létrejöttéhez és a kereskedelem szempontjából is hasznos lenne. (Szunomár , 2012) Harmadik hipotézisem állítása, miszerint Kína olyan mértékben tulajdonítja el legfőképpen az Egyesült Államok, de más országok is károsultak – technológiáját és szellemi tulajdonát, amit szükséges minél hamarabb megfékezni és szankcionálni. Ugyanis gyors fejlődésük egyik kulcsa az, hogy a több száz milliárd értékben kidolgozott külföldi cégek tudását, technológiáját megszerzik, vagy olyan szerződéseket íratnak alá a külföldi cégekkel, amiben az innováció és technológia átadására kötelezik őket, Kína azonban a szellemi tulajdonért cserébe sosem fizet. Az Egyesült Államokat és más országokat is egyre jobban aggaszt az a tény, hogy Kína az 5G technológia kifejlesztésében világelsőre tett szert a kínai óriásvállalat, Huawei segítségével. Az amerikai kormány kémkedéssel vádolja a vállalatot, számtalan korlátozásokat, tiltásokat hoztak be ellenük és több ország csatlakozott hozzájuk. A Huawei elleni szigorú fellépés egyik oka, az ipari méretű kémkedés, ami súlyos nemzetbiztonsági kockázatot jelent, így a kereskedelmi háború, technológiai háborúval egészült ki. A Huawei és a kínai vezetés tagadja a vádakot és pert indítottak az őket sújtó intézkedések illegális jellegének bizonyítására érdekében. Ellen Pompeo amerikai külügyminiszter szerint, azért jelent nagy kockázatot és fenyegetést az Egyesült Államok biztonságára nézve, mert a vállalat jó kapcsolatot ápol a Kínai Kommunista Párttal. Habár bizonyítékuk nincs a kémkedésre Washingtonnak és valószínűsíthető, hogy mindkét ország kémkedik egymás ellen, a szellemi tulajdon lopása Kína részéről sokkal súlyosabb károkat okoz. A kereskedelmi és technológiai háború minden bizonnyal elhúzódik és a felek nem fognak kapitulálni, főleg Peking részéről nem várható. Az Egyesült Államok a globális hegemonia fenntartásáról nem mond le, amihez többek között az is kell, hogy a feltörekvő szuperhatalom Kínát megfékezze, korlátozza. Amennyiben Kína vállalná a kapitulációt, ami nemzeti büszkesége miatt sem lehetséges, egyet jelentene azzal, hogy feladja szuperhatalmi ambícióit és a kínai fejlődési modell csödjének beismerésével. Kína a végsőig harcolni a kereskedelmi háborúban a gazdasági érdekei védelmében. Új világrend kialakulásának a tanúi is lehetünk, amennyiben az Egyesült Államok globális hegemon szerepe visszafordíthatatlanul leáldozik, amit kénytelen lesz tudomásul venni, így helyreállhat a világgazdaságban a szabad verseny és a szabad kereskedelem. (Szénási, 2019)

Felhasznált irodalom:

1. *Alapblog.hu.* (2018) - Hol lenne az állami cégek nélkül Kína: <https://alapblog.hu/hol-lenne-az-allami-cegek-nelkul-kina/> Letöltés időpontja: 2020. 10.04
2. Bánhidi, F. (dátum nélk.) -Lehetőségekés kihívások a magyar-kínai kapcsolatok területén: <https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/15852/Lehetosegek%20%C3%A9s%20kihivasok%20a%20magyar%20kinei%20kapcsolatok%20teruleten%20II.%20kote.pdf?sequence=1#page=8> - Letöltés időpontja: 2020.10.12.
3. Boros,Kolozsi, S. (2019) - Egy 21.századi geopolitikai összeütközés természetrajza az Usa és Kína példáján keresztül: http://real.mtak.hu/107919/1/PSZ%202019.%204-6.szam_17.pdf - Letöltés időpontja:2020.10.23.
4. Buckholz, K. (2019)- The US trade balance with China <https://www.statista.com/chart/15419/the-us-trade-balance-with-china/> Letöltés időpontja: 2020.10.04.
5. Chipman, Koty, A. (2020) - The US-China trade war a timeline <https://www.china-briefing.com/news/the-us-china-trade-war-a-timeline/> - Letöltés időpontja: 2020.10.23.
6. Csáky , G. (2018) - Szabadkereskedelm az USA nélkül. *Külgazdaság*, 67-91.-Letöltés időpontja: 2020.11.05.
7. Desjardins, J. (2018) - Mapped: The Counties with the most foreign currency reserves: <https://www.visualcapitalist.com/countries-most-foreign-currency-reserves/> -Letöltés időpontja: 2020.11.01.
8. Dobozi , I. (2020) - Háború és béke az amerikai-kínai kereskedelemben <http://unipub.lib.uni-corvinus.hu/5647/1/259-Article%20Text-766-1-10-20200423.pdf>- Letöltés időpontja: 2020.11.04.
9. Dobozi, I. (2020) - Biden elnök Kína politikája https://nepszava.hu/3093105_bidenelnok-kina-politikaja- Letöltés időpontja:2020.10.25.
10. Dobson,Wendy. (2014) - China's State Owned Enterprises and Canada's FDI Policy: <https://search.proquest.com/docview/2200357121/DEBF7BC6974E48BDPQ/1?accountid=176811>-Letöltés időpontja:2020.10.23.
11. Duffin, E. (2020) - Public debt of the United States since 1990 <https://www.statista.com/statistics/187867/public-debt-of-the-united-states-since-1990/>-Letöltés időpontja:2020-10.12.
12. Erdei, B. (2017)- *Los Angeles éves beszámoló.* Lletöltés időpontja: 2020.11.05.
13. Eszterhai, V. (2018) - A Gyöngy-fojó delta:lehetőségek és kihívások: <http://www.geopolitika.hu/hu/2018/05/02/a-gyongy-folyo-delta-lehetosegek-es-kihivasok/>- Letöltés időpontja:2020.11.01.

14. Export Enterprises. (2020) -Establish overseas China foreign-investment
<https://santandertrade.com/en/portal/establish-overseas/china/foreign-investment>-
Letöltés időpontja: 2020.11.09.
15. Farkas, P. (2009) - Új tartalék-valuta rendszer a válság után?:
[file:///C:/Users/Dorina/Downloads/kh-195%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/Dorina/Downloads/kh-195%20(3).pdf)- Letöltés időpontja: 2020.11.03.
16. Farkas, P. (2011) - Beruházás, megtakarítás és nettó transzfer a világgazdaság
társégeiben: http://www.ksh.hu/statszemle_archive/all/2011/2011_07-08/2011_07-08_839.pdf- Letöltés időpontja: 2020.11.15.
17. Fishman C., T. (2008)- *Kína Zrt.- Az új superhatalom kihívása Amerika és a világ számára.*
Budapest: Gondolat Kiadó.- Letöltés időpontja: 2020.11.09.
18. Gábor, T. (2009) - Kína árfolyam politikája és a globális egyensúlytalanságok:
http://www.gtnet.hu/dl/Gabor_Tamas_-_Kina_arfolyam-politikaja_es_a_globalis_egyensulytalansagok.pdf- Letöltés időpontja: 2020.11.15.
19. Gerőcs, T. (2017) - A nemzetközivé válás kihívásai a kínai fizetőeszköz szempontjából:
<https://hitelintezetiszemle.mnb.hu/letoltes/gerocs-tamas.pdf>- Letöltés időpontja:
2020.11.09.
20. Hajnal, B. (2020) - A modern ipar "vitaminjai": a ritkaföldfémek:
http://real.mtak.hu/106458/1/2020_02_174.pdf- Letöltés időpontja: 2020.11.24.
21. Halmos, K. (2003) - A külföldi működőtőke hatásai Magyarországon:
<https://mek.oszk.hu/01400/01421/html/>- Letöltés időpontja: 2020.11.24
22. Jordán, G. (2000) - A külföldi működőtőke szerepe. *Közgazdasági Szemle*, 619-635.
23. Kapás, J. (2006) - Schumpeter hatalmas szellemi hagyatéka:
http://web.unideb.hu/jkapas/pdf/Kap%C3%A1s_schumpeter%20hatalmas%20szellemi%20hagyat%C3%A9ka.pdf- Letöltés időpontja: 2020.11.07.
24. Kecskés, Bujtár, A. (2017) - A kínai pénzügyi rendszer árnyéka:
http://real.mtak.hu/80118/1/PSZ%202017.%204-6.szam_v15_beliv_24.pdf- Letöltés
időpontja: 2020.11.09.
25. Kiss, J. (2018) - Átalakulóban a világkereskedelem?:
https://mta.hu/data/dokumentumok/doktori_tanacs/VilagKer-KissJ-VTT191218.pdf-
Letöltés időpontja: 2020.11.13
26. L.Mann, C. (2003) - A fizetési mérleg hiánya és a hiány fenntarthatósága az Egyesült
Államokban: <http://www.epa.hu/00000/00017/00097/pdf/4vgrmann.pdf>- Letöltés
időpontja: 2020.11.14.
27. Magyarország Nagykövetsége Peking. (2020) - Kínai tudományos és technológiai
szakpolitika rövid bemutatása: [https://peking.mfa.gov.hu/page/kinai-tudomanyos-es-
technologiai-szakpolitika-roavid-bemutatasa](https://peking.mfa.gov.hu/page/kinai-tudomanyos-es-technologiai-szakpolitika-roavid-bemutatasa)- Letöltés időpontja: 2020.11.21.
28. Mészáros R., T. (2020) - A technológiai háború legforróbb területe lett a chipgyártás:
[https://g7.hu/vilag/20201002/a-technologiai-hideghaboru-legforrobb-terulete-lett-a-
chipgyartas/](https://g7.hu/vilag/20201002/a-technologiai-hideghaboru-legforrobb-terulete-lett-a-chipgyartas/)- Letöltés időpontja: 2020.11.21.

29. Murray, B. (2020) -What do americans think of made in china polling latest
<https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-05-17/what-do-americans-think-of-made-in-china-polling-latest-> Letöltés időpontja: 2020.11.06.
30. Newsham, G. (2019) - US helpless against China's IP theft:
<https://asiatimes.com/2019/04/us-helpless-against-chinas-ip-theft/>- Letöltés időpontja: 2020.11.30.
31. Pálvölgyi-Polyák, E. (2019) - Kereskedelmi háború az Usa és Kína között
www.geopolitika.hu. <http://www.geopolitika.hu/hu/2019/03/12/kereskedelmi-haboru-az-usa-es-kina-kozott/>- Letöltés időpontja: 2020.12.02.
32. Petrus, S. (2020) - Kínából Indiába készül az Iphone- azuzlet.hu.
<https://azuzlet.hu/kinabol-indaba-keszul-az-iphone/>- Letöltés időpontja: 2020.12.02.
33. Plajner, Á. (2017) - A Fed és a pénzügyi válság:
<https://hitelintezetiszemle.mnb.hu/letoltes/plajner-adam.pdf>- Letöltés időpontja: 2020.12.02.
34. Pogátsa, Z. (2019) - Huawei ügy igazi háttere - novekedes.hu. Forrás:
<https://novekedes.hu/mag/huawei-az-ugy-igazi-hattere-> Letöltés időpontja: 2020.12.02.
35. Sági, M. (1997) - Nemzetközi gazdaságtan-Elmélet és gazdaságpolitika -Exportorientált iparosítás: a kelet-ázsiai csoda:
https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_535_NKG/ch12s03.html
- Letöltés időpontja: 2020.12.05.
36. Scott, Mokhiber, R. (2020)- Growing China Trade deficits costs us jobs
<https://www.epi.org/publication/growing-china-trade-deficits-costs-us-jobs/>- Letöltés időpontja: 2020.11.27.
37. Szénási, E. (2019) - USA- Kína kereskedelmi háború és az új világregend kialakulása:
https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/59488456/US-CH_keresk20190602-34111-13660j4.pdf?1559496871=&response-content-disposition=inline%3B+filename%3DUSA_Kina_kereskedelmi_haboru_es_uj_vilag.pdf&Expires=1607482839&Signature=NBRdQOBSPZQz5kEbG7ZkIZEPHRZxEvgUH- Letöltés időpontja: 2020.11.27.
38. Szilágyi, J. (2015)- Washingtoni vagy Pekingi konszenzus?: http://phd.lib.uni-corvinus.hu/881/1/Szilagyi_Judit.pdf- Letöltés időpontja: 2020.11.27.
39. Szunomár, Á. (2012) - *Kínai nagyhatalmiság* - Budapest.- Letöltés időpontja: 2020.11.09.
40. Tálás, B. (2012) - A kínai civilizáció újabb reneszánsza a XXI.század első évtizedeiben:
https://kki.hu/assets/upload/Kulugyi_Szemle_2012_02_A_kenai_civilizacie_ejabb_.pdf-
Letöltés időpontja: 2020.11.27.
41. Török, T. (2020) - A szabadkereskedelmi elkötelezettség és a gazdasági érdekek közötti interakció: https://www.szie.hu/sites/default/files/torok_tibor_ertekezes.pdf- Letöltés időpontja: 2020.11.29.
42. Vigvári, A. (2013) - Pénzügyek alapjai - tőkeműveletek - regi.tankonyvtar.hu:
https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop412A/0007_c4_1070_1072_penzugyekal

apjai_scorm/7_3_a_tokemuveletek_wkeL4FUqQsrOADXP.html- Letöltés időpontja: 2020.11.07.

43. Zord, G. (2016) - A rozsdaövezet Donald Trump aranytartaléka - *Magyar Nemzet*-
www.magyarnemzet.hu: <https://magyarnemzet.hu/archivum/kulfold-archivum/a-rozsdaovezet-donald-trump-aranytartaleka-4260362/> Letöltés időpontja: 2020.11.07.
44. Zsiday, V. (2018) - Szabadkereskedelem az Usa nélkül. *Külgazdaság* , 75.- Letöltés időpontja: 2020.11.07.